

Salla Marttila

# Ukulelen alkeita muksuille

Soitto-oppaan matka ideasta toteutukseen

---

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikki, Ylempi AMK

Musiikin tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

15.5.2017

Tekijä Otsikko	Salla Marttila Ukulelen alkeita muksuille Soitto-oppaan matka ideasta toteutukseen
Sivumäärä Aika	39 sivua, 2 liitettä ja Muksulele-kirja 15.5.2017
Tutkinto	Musiikki, ylempi AMK
Koulutusohjelma	Musiikin tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi, ylempi AMK
Ohjaaja	FT Helena Tuomela
<p>Opinnäytetyönäni olen luonut ukulelen alkeisoppaan Muksulele – Ukulelen alkeita muksuille. Opas sisältää 18 uutta lastenlaulua sekä ohjeet ukulelen hallintaan ja neljän perussoinnun soittamiseen. Lisäksi laulujen yhteyteen olen kirjannut vinkkejä, kuinka soittimen kanssa kannattaa lapsiryhmässä edetä ja miten lauluja voi musiikkileikkikoulussa hyödyntää.</p> <p>Tässä opinnäytetyöni kirjallisessa osassa kuvaan soitto-oppaan syntyprosessin kaikkine vaiheineen. Kerron, kuinka suunnittelin opetuksen etenevän ja miten päädyin näihin ratkaisuihin. Mitä sointuja olisi hyvä opettaa ja missä järjestyksessä edetä soinnusta toiseen? Avaan myös laulujen sävellysprosessia, ja sitä, kuinka pedagoginen ajattelu vaikutti sävellystyöhöni.</p> <p>Muksulele-oppaan kohderyhminä ovat musiikkileikkikoulunopettajien ja –oppilaiden lisäksi myös varhaiskasvattajat ja muut lasten kanssa työskentelevät aikuiset. Tein yhteistyötä kolmen Riihimäkeläisen päiväkodin kanssa, joiden henkilökunta vastasi sähköiseen kyselyyn yhteistyömme aluksi. Kyselyllä kartoitin, olisivatko he kiinnostuneita käyttämään ukulelea työssään ja millaista ohjeistusta ja materiaaleja he tarvitsisivat, jotta se olisi mahdollista. Avaan työssäni heidän toiveidensa vaikutuksia oppaan sisältöön.</p> <p>Soitto-oppaan materiaalit kävivät valmistuttuaan läpi monta testaus- ja arviointitilannetta. Yhteistyöpäiväkodeissa pidin koulutustilaisuuksia, joissa henkilökunta pääsi antamaan palautetta sekä lauluista että opetuksen etenemisestä. Lisäksi kantaa materiaaleihin ottivat myös musiikkileikkikoulun ukuleleryhmäläiset sekä työni asiantuntijaohjaaja. Kuvaan myös yksityiskohtaisesti palautteiden pohjalta tehtyjä muutoksia.</p> <p>Opinnäytetyöni toinen osa Muksulele –kirja julkaistaan heinäkuussa 2017.</p>	
Avainsanat	varhaisiän musiikkikasvatus, ukulele, instrumenttiopetus, musiikkileikkikoulu, lastenmusiikki

Author Title	Salla Marttila A Kids' Guide to Ukulele – The Journey of a Guidebook from an Idea to Execution
Number of Pages Date	39 pages, 2 appendices and the guidebook 15 May 2017
Degree	Master of Music
Degree Programme	Music
Specialisation Option	Music Pedagogy
Supervisor	Helena Tuomela, PhD
<p>As my final project, I have created a kids' guide to ukulele, <i>Muksulele – Ukulelen alkeita muksuille</i>. In the guidebook, there are 18 new songs to be accompanied by the ukulele and instructions on how to play four basic chords. Also, the book includes tips on how to use the instrument with children and what to do with the songs in class.</p> <p>In this written report, I describe the process of creating the guidebook. I describe decisions I made concerning the pedagogical process, i.e. what chords to teach and how to proceed from one chord to another. I also explain what I had to take into account when composing the pieces and how the pedagogical thinking was present through the whole experience.</p> <p>The main target group for the guidebook are early childhood music teachers, but it can also benefit early childhood educators and other adults working with children. I collaborated with three nurseries in Riihimäki and did an electrical survey among the staff. In the survey, I asked, for example, what kind of instructions they would need in order to use ukulele in their work. Some alterations were made to the guidebook on the basis of the survey results.</p> <p>The guidebook went through a series of tests and reviews. The staff of the collaborating nurseries had a chance to comment on my work during in-service training sessions I had with them. My music playschool ukulele students also gave me feedback, as well as a consulting expert I had the pleasure of working with. I describe the changes I made to the materials due to the feedback given in detail.</p> <p>The second part of my thesis, the <i>Muksulele</i> book, will be released in July 2017.</p>	
Keywords	early childhood music education, ukulele, music playschool, instrument pedagogy, childrens' music

## Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kun ukulele löysi minut	3
2.1	Yleistä tietoa ukulelesta	3
2.1.1	Ukulelen lyhyt historia	3
2.1.2	Erilaiset ukulelet	4
2.2	Elämme ukulelehuumassa!	5
2.3	Ukuleleryhmä Riihimäen musiikkiopistolla	6
3	Alle kouluikäisten musiikkikasvatus	8
3.1	Musiikkikasvatus ja sen hyödyt	8
3.2	Instrumenttiopetus musiikkileikkikouluissa	9
3.3	Soitto-oppaat alle kouluikäisten instrumenttiopetuksessa	10
3.3.1	Olin kantele	11
3.3.2	Vivo pikkukantele	11
3.3.3	Vivo kitara	12
4	Muksulele-kirjan synty	13
4.1	Säveltäjä vai lauluntekijä?	13
4.2	Lauluntekoprosessi	14
4.2.1	Opetusmateriaalini lähtökohdat	15
4.2.2	C-duurisointu	16
4.2.3	F-duurisointu	17
4.2.4	A-mollisointu	18
4.2.5	G-duurisointu	18
4.2.6	Oikean käden tekniikka	20
4.3	Matka lauluista oppaaksi	20
4.3.1	Yhteistyö Riihimäkeläisten päiväkotien kanssa	21
4.3.2	Kyselytutkimus	21
4.3.3	Päiväkotihenkilökunnalta saadut vastaukset	23
5	Kirjan viimeistely ja testaus	27
5.1	Lasten palautteet	27
5.2	Asiantuntijaohjaajan palautteet	28
5.2.1	Lauluihin liittyvät huomiot	28
5.2.2	Ulkoasuun liittyvät huomiot	29

5.3	Päiväkotihenkilökunnan palautteet	30
5.3.1	Koulutustilaisuudet	30
5.3.2	Koulutuksissa saatu palaute	32
5.4	Kirjan saattaminen markkinoille	32
5.4.1	Nimeäminen	33
5.4.2	Mainostaminen	34
5.4.3	Mitä seuraavaksi?	34
6	Pohdinta	36
	Lähteet	38
	Liitteet	
	Liite 1. Kysely päiväkotihenkilökunnalle	
	Liite 2. Kyselyvastaukset	

## 1 Johdanto

Musiikkileikkikoulunopettajan työssäni olen aina innokas tarttumaan uusiin instrumentteihin ja ottamaan niitä mukaan opetukseen. Viimeisin lisäys soitinvalikoimaani on ukulele, tuo pirteä-ääninen ja pieni kitaran sukulainen. Kun itse innostuin ukulelesta, huomasin nopeasti sen mahdollisuudet muskarissa. Pienikokoisen instrumentin vahvuutena on ehdottomasti sen kuljetettavuus, sisältäähän muskariopettajan työ usein monen opetuspisteen välillä liikkumista. Lisäksi 5-kielinen kantele on jo hetken kaivannut rinnalleen toista säestyssoitinta, joka olisi tarpeeksi helppo ja sopivan kokoinen myös alle kouluikäisten lasten soitettavaksi.

Ukulele on ollut viime vuosien hittisoitin myös muualla Suomessa. Helsingin sanomat uutisoi tammikuussa 2017, kuinka ukulele on jopa syrjäyttämässä nokkahuilun Suomen kouluissa (Koppinen 2017). Muutos on varmasti paikallaan, ala-asteen pakollinen nokkahuilunsoitto on todennäköisesti traumatisoinut lapsen, jos toisenkin – tuntuuhan se olevan yksi minun sukupolveni edustajien vahvimpia muistoja koulun musiikintunneilta.

Itse pidän elämänlaajuisen musiikkisuhteen luomista yhtenä musiikkikasvatuksen tärkeimpänä tavoitteena. Mitä enemmän musiikinopetuksesta jää käteen arkikäyttöön sopivia taitoja, sitä suuremmalla todennäköisyydellä tunnilla opitut asiat näkyvät ja kuuluvat myös kotona. Esimerkiksi nokkahuilulla opittu *Ostakaa makkaraa* tuskin hyödyttää kovin montaa ihmistä jokapäiväisessä elämässä, mutta säestyssoittimella opitut soinnut taas antavat jo paljon enemmän.

Ukulelen etuna ovatkin sen helpot sointuotteet. Neljä perussointua – C, F, G ja Am – ovat otteiltaan niin yksinkertaisia, että ne onnistuvat harjoittelun jälkeen jo esikouluikäisiltäkin. Kuitenkin näillä neljällä soinnulla pystyy säestämään jo useita klassikoita, kuten *Stand by me*, *Let it be* ja *Tears in heaven*. Muskarissa saaduilla taidoilla on näin ollen paljon suuremmat mahdollisuudet jäädä käyttöön koko lapsen loppuikäksi, vaikka hän ei päätyisikään jatkamaan muskaritunneilta soitto-opintoihin.

Opinnäytetyöni aihe syntyi tarpeesta löytää ukulelemuskariin materiaalia, jonka avulla opettaa nuo neljä perussointua. Tarpeeksi yksinkertaiset, mutta silti oivaltavat ja mukaansatempaavat laulut olivat kuitenkin kiven alla. Ne muutamat, jotka täyttivät nämä

kriteerini, tuntuivat puhki soitetuilta - olinhan käyttänyt niitä jo useamman vuoden ajan muun muassa kanteleryhmien tunneilla. Päätin täyttää tätä tyhjötä omilla materiaaleilla. Sävelsin ja sanoitin tarkoitusta varten 18 lastenlaulua, jotka sijoittuvat muskarin perinteiseen aihepiiriin ja jotka olisi siten helppo liittää muuhun opetukseen. Lauluissani seikkailevat erilaiset veikeät sankarit, kuten seilorisiihi, maatilan eläimet, joulupukin tonttu sekä sadepisarat.

Opinnäytetyöni kirjallinen toteutus on kaksiosainen. Tässä ensimmäisessä osassa kuvaan sitä prosessia, kuinka nipusta omia lastenlauluja jalostui julkaisukelpoinen soitto-opas. Kuvaan myös lauluntekopro sessiani ja sitä, millaisia ratkaisuja tein oppaan pedagogisen etenemisen suhteen. Matkan varrelle mahtui apua ja palautetta monelta taholta: ukuleleryhmieni muskarilaisilta, asiantuntijaohjaajalta sekä kolmen riihimäkeläisen päiväkodin henkilökunnalta.

Työni toinen osa on *Muksulele – ukulelen alkeita muksuille* –kirja.

## 2 Kun ukulele löysi minut

Tässä luvussa esittelen hieman ukulelea, tuota koko opinnäytetyöni syntyyn ratkaisevasti vaikuttanutta soitinta. Ukulelen historian lisäksi on tärkeää tietää myös, kuinka soitin on levinnyt maailmalla ja kasvattanut jalansijaansa meillä Suomessakin. Tärkeänä suomenkielisenä lähdeeteoksena ukulelen vaiheista on mainittava tammikuussa 2017 julkaistu Suuri ukulelekirja, jota ovat olleet tekemässä Arto Julkunen ja Markus Rantanen. Muu saatavilla oleva tieto on lähes poikkeuksetta englanninkielistä.

### 2.1 Yleistä tietoa ukulelesta

Ukulele, lempinimeltään uke, on nelikielinen, pienikokoinen soitin, joka kuuluu luuttujen ja pienkitaroiden sukuun. Se tavataan virittää niin sanotulla reentrant-virityksellä, jolloin soittajaa lähin kieli onkin, päinvastoin kuin kitarassa, yksittäinen korkealta soiva kieli. Tämä antaa ukulelelle sen tyypillisen, iloiselta kuulostavan soinnin. Ukuleleja valmistetaan kokopuusta, puuviilulaminaatista ja jopa muovista. (Julkunen & Rantanen 2016, 81-84.)

#### 2.1.1 Ukulelen lyhyt historia

Ukulele on kotoisin saarilta keskeltä Tyynivaltamerta, Havaijilta. Sen juuret ovat kuitenkin Euroopassa, sukulaisensa kitaran syntysijoilla. Soittimen matkasta toiselle puolelle maailmaa voidaan kiittää portugalilaisia merenkulkijoita. Vuonna 1879 merimiehet tutustuttivat havaijilaiset omaan kitaraansa, machete de bracaan. Tämä oli kitaran ja mandoliinin risteytys, josta havaijilaisten käsissä kehittyi ukulele eli 'loikkaava kirppu'. Havaijilla oli jo aikaisemmin soitettu pieniä kitaran sukulaisia, niin sanottu havaijilainen kitara oli kehittynyt espanjalaisesta kitarasta 1830-luvulla. Kyseinen kitara on pienikokoinen, 6-kielinen ja sitä soitetaan yleensä polvien päällä poikittain. (Wade-Matthews 2003, 30-31.)

Havaijilta ukulele on lähtenyt hitaasti valloittamaan maailmaa. Ensimmäiset 30 vuotta soitin oli vielä suhteellisen tuntematon Havaijin ulkopuolella, mutta viimeistään 1940-luvulla se tunnettiin jo sekä Iso-Britanniassa että Yhdysvalloissa (Wade-Matthews



2003, 31). Viime vuosikymmeninä ukulelea on ehkä eniten tehnyt tunnetuksi ukulelekokoonpano The Ukulele Orchestra of Great Britain. Orkesteri perustettiin vuonna 1985 ja se on sen jälkeen pitänyt tuhansia loppuunmyytyjä konsertteja ympäri maailmaa. (The Ukulele Orchestra of Great Britain 2016.)

### 2.1.2 Erilaiset ukulelet

Ukuleleja on olemassa neljää eri kokoa. Sopraanoukulele on näistä pienin ja yleisin. Se usein vastaakin soinniltaan sitä, mikä ihmisille tulee mieleen ukulelesta puhuttaessa. Sopraanoukulelen kielet viritetään säveliin g1, c1, e1 ja a1. Ukulelejen kokoasteikossa sopraanosta seuraava on konserttiukulele, jonka otelauta on jo hieman leveämpi ja kaikukoppa suurempi kuin pikkusisarellaan. Konserttiukulele viritetään sopraanoukulelen tavoin, mutta suuremman kokonsa ansiosta sen sointi on hieman muhkeampi ja ääni voimakkaampi. Samalla virityksellä soi vielä hieman tätäkin suurempi tenoriukulele. Ukuleleperheen kookkain jäsen on baritoniukulele. Se on oman kokemukseni mukaan ukulelevaihtoehdoista harvinaisin. Baritoniukulelen viritys on erilainen, ääni matalampi ja soitin on kooltaan jo huomattavasti suurempi. Baritoniukulele muistuttaa ääneltään jopa hyvin läheisesti kitaraa. (Giebelhausen 2016.)

Neljän alkuperäisen mallin lisäksi ukuleleperheeseen on vuosien varrella liittynyt myös useita hybridejä, eli ukulelen ja muiden soittimien yhdistelmiä. Näistä yksi merkittävin on banjolele eli banjon ja ukulelen risteytys, jolla on vahvat soittoperinteet varsinkin Englannissa. Lisäksi tärkeä mainittava on ukebasso. Bassokitaraan lailla viritettävä, matalaääninen ukulele kuuluu monien ukuleleorkestereiden soitinvalikoimaan. Vastaavasti orkestereissa tavataan joskus myös sopraninoukuleleja, jotka ovat vielä sopraanoukulelekin pienempiä ja korkeaäänisempiä soittimia. (Julkunen & Rantanen 2016, 83-84.)

Eri ukulelevaihtoehdoista koen, että juuri sopraanomalli on paras lasten käyttöön. Pienetkin sormet yltävät helposti sen kapean kaulan yli ja siro soitin on helppo saada mahdumaan syliin. Lisäksi kirsikkana kakun päällä sopraanoukuleleja on markkinoilla kaikissa sateenkaaren väreissä, joten nuorille muusikoille löytyy varmasti soitin omassa lempivärisssä. Opettajalle voi sen sijaan olla hyötyä konserttiukulelesta, sillä suuremmalla instrumentilla oma soitto on helpompi saada kuulumaan lapsiryhmän soiton tai laulun yli ja lisäksi soittimen mittasuhteet ovat usein sopivammat aikuisen käsiin. Joille-

kin aikuisille sopraanoukulelen kapea otelauta ja verrattain pienet nauhavälit saattavat osoittautua hankalan ahtaiksi ja sormia voi olla vaikea mahduttaa sointuotteisiin.

## 2.2 Elämme ukulelehuumassa!

Ukulelen suosio on viimeisen hieman yli sadan vuoden aikana kokenut nousuja ja laskuja. Kuten mainitsin luvussa 2.1.1, sen kansainvälisen suosion ensimmäinen huippu oli 1930-1940-luvuilla, sen noustessa suosioon isobritannialaisen artistin George Formbyn instrumenttina (Wade-Matthews 2003, 31). Ukulelen suosio kuitenkin laski sähkökitaran yleistymisen myötä vuosikymmeniksi, kunnes tällä vuosituhanella soitin on valloittanut youtube-kanavia ja esiintymislavoja ympäri maailman. Vuonna 2011 Musical Instrument Retail Conferencen tuottamassa kyselyssä ukulelen todettiin olevan eniten myyntiä kasvattanut instrumentti Iso-Britanniassa. (Wallop 2011.) Vuonna 2013 taas Yhdysvaltalainen National Association of Music Merchants kertoi vuosiraportissaan ukulelejen myynnin lisääntyneen 54 prosenttia. Soitin on todella vallannut markkinat. (Jacobson 2015.)

Mitä maailma edellä, sitä Suomikin perässä. Viime vuosina ukulele on vahvistanut jalansijaansa ympäri Suomen. Sitä soittavat sekä tunnetut muusikot että laajat harrastajajoukot. Suomen ensimmäinen ukulelefestivaali järjestettiin Helsingissä itse asiassa jo vuonna 2007. Helsinki International Ukulele Day sai seuraajan kaksi vuotta myöhemmin, kun Helsinki International Ukulele Festival järjestettiin elokuussa 2009. 2010-luvulla festareita on järjestetty muuallakin Suomessa. Karkkilassa oli ensimmäinen KUKULELE eli Karkkilan kansainvälinen ukulelefestivaali kesällä 2016 ja tammikuussa 2017 järjestettiin maailman pohjoisimmat ukulelefestarit, Tropical Winter Ukulele Fest, Leppävirralla. Ukuleleorkestereita on perustettu ympäri maan, jo mainitun Karkkilan lisäksi muun muassa Tampereella, Varkaudessa, Jyväskylässä ja Pietarsaaressa. (Julkunen & Rantanen 2016, 53-59.)

Joulukuussa 2014 Helsingin Sanomat otsikoi "Suomi elää ukulelehuumassa" ja huuma vaikuttaisi jatkuvan vielä tänäkin päivänä. Kyseinen otsikko viittasi siihen, että The Ukulele Orchestra of Great Britainin Helsingin konsertti oli juuri varattu loppuun ja päätettiin lisäkonsertin järjestämisestä. (Koppinen 2014.) Samainen orkesteri on tämän jälkeen esiintynyt loppuunmyydyille saleille myös vuosina 2015 ja 2016, eikä loppua ukuleleinnostukselle ole näkyvissä. Tähän intoon vaikuttavia tekijöitä on varmasti monta mutta

suurimpina voidaan pitää ukulelen mainetta matalan kynnyksen soittimena ja sen erotumista muusta kitaraperheestä iloisella sointivärillään. Onpa jopa sanottu, että ukulelen soittajat olisivat kaiken kaikkiaan muita ihmisiä iloisempia! Ukulelea on myös leikkimielisesti kutsuttu kitaramaailman ipadiksi, oletettavasti juurikin pienen kokonsa ja liikuteltavuutensa ansiosta. (Kruse 2013.)

### 2.3 Ukuleleryhmä Riihimäen musiikkiopistolla

Tammikuussa 2014 ukulele oli vallannut F-musiikin myyntipisteen Educa-messuilla Helsingin messukeskuksessa. Myyntipöydät notkuivat ihanan värisiä sopraanoukuleleja ja asiakkaitakin riitti tungokseksi asti. Messutarjouksella jo tavallisestikin edullisen soittimen hinta ei päättä huimannut, joten myös minä päädyin kantamaan sopraanoukulelen kotiin. Tämän punaisen soittimen hankinnalla olikin kauaskantoisempia seurauksia, kuin mitä osasin sillä hetkellä arvata.

Kevään aikana tutustuin ukulelen soittotekniikan perusteisiin. Aikaisemmista opinnoistani Lahden ammattikorkeakoulussa omasin jo kitaran säestystaidot, joten ukulelen soittotapa ei ollut mitään täysin uutta. Kuten monet ukulelesta innostuneet ympäri maailman, opettelin internetin avustuksella tavallisimmat soinnut ja soitin vei minut heti mukanaan. Kitaraan verrattuna ukulele tuntui ihanan yksinkertaiselta ja mutkattomalta. Otelauta on kapeampi, kieliä vähemmän ja koko soitin pienen kokonsa vuoksi helppo käsitellä. Kynnys tarttua ukuleleen oli myös minulle, ammattimuusikolle, huomattavasti pienempi, kuin kynnys soittaa kitaraa tai pianoa.

Sain jo heti samaisen kevään aikana idean ukulelemuskarista. Musiikkiopistollamme oli muskarilaisille tarjolla kantele- ja nokkahuiluryhmiä, mutta ei muita instrumenttiryhmiä. Ukulele tuntui luontevalta lisältä lukujärjestykseen ja arvelin sen kiinnostavan myös lapsia. Rehtorimme oli samaa mieltä ja kevään ilmoittautumisaikaan tiedotettiin myös syksyllä alkavasta ukuleleryhmästä. Ryhmän 10 paikkaa oli täytetty jo ennen kesäloman alkua!

Alkaessani suunnitella syksyn opetusta törmäsin heti haasteeseen. En löytänyt yhtään valmista ukuleleopasta, josta olisin voinut katsoa ideoita tunteja suunnitellessani. Kaikki saatavilla oleva ukulelemateriaali tuntui olevan suunnattu aikuisille - ja sitä kyllä riittikin! Kirjastojen ja kirjakauppojen hyllyt notkuivat erilaisia ukulelekirjoja; oli Beatlesia, Dis-

neyn lauluja, rokkia ja balladeja. Kaikki nämä olivat kuitenkin liian haastavia elokuussa tunnille saapuville 6-7-vuotiaille soittajille.

Aikuisille suunnatuissa materiaaleissa oli kaksi vikaa: jokaisessa laulussa oli liian monta sointua ja liian suuri sävelala. Sen lisäksi, ettei lasten hienomotoriikka vielä riittäisi sointuvaihdoksiin, eivät heistä kaikki välttämättä pystyisi laulamaan lauluja puhtaasti, vaikka kuinka yrittäisivät. Tästä syystä päädyin säveltämään ryhmän opetusmateriaalit itse. Tätä käsittelen tarkemmin luvussa 4.2.

### 3 Alle kouluikäisten musiikkikasvatus

”Musiikilla on mitä tärkein tehtävä kasvatuksessa, koska rytmi ja harmonia tunkeutuvat syväälle sieluun, vaikuttavat siihen voimakkaasti, luovat kauneutta sekä jalostavat musiikkia kuuntelevan ihmisen.” (Sokrates)

Musiikkikasvatus on Suomessa laaja-alaista ja moninaista. Sitä annetaan eri musiikkioppilaitosten lisäksi myös muun muassa seurakuntien päiväkerhojen sekä kunnallisten ja yksityisten päiväkotien toimesta. Jokainen alle kouluikäinen lapsi on oikeutettu saamaan päivähoitoa ja varhaiskasvatuslaissa on määrätty varhaiskasvatuksen pyrkivän toteuttamaan ”lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa” (Varhaiskasvatuslaki 1973/36 § 2-2a). Voidaan olettaa päivähoidon ulkopuolelle jäävien lasten ainakin suurelta osin osallistuvan jossain vaiheessa ennen koulutaipaleensa alkua joko seurakunnan tai taideoppilaitosten tarjoamaan päivätoimintaan. Musiikkikasvatus on siten asia, joka koskettaa lähes kaikkia.

#### 3.1 Musiikkikasvatus ja sen hyödyt

Viulisti ja viulopedagogi Jascha Heifetz on joskus sanonut (Kimball 1997, 86): ”Tartu lapsen käsiin ja ohjaa ne soittamaan tuttua sävelmää; siitä hetkestä lähtien hän innostuu musiikista.” Musiikkileikkikoulunopettajan työni pohjalta on minulle sanomattakin selvää, että musiikki on asia, joka kiinnostaa meitä luontaisesti. En ole tavannut yhtäkään vauvaa, joka ei kääntäisi katsettaan laulun suuntaan tai silmännähdessä nauttisi äidin kanssa tanssahtelusta. Laulaminen herättää pienenkin lapsen kiinnostuksen nopeammin ja varmemmin kuin puheääni. Riippumatta siitä, mitä lauletaan tai millaisella intonaatiolla, on laululla selvästi huomion kiinnittävä vaikutus. Minna Huotilainen kertoo artikkelissaan *Musiikillinen vuorovaikutus ja oppiminen sikiö- ja vauva-aikana*, että musiikki ja erityisesti laulu ovat kantavassa asemassa vanhempien ja vauvan vuorovaikutuksessa ensimmäisten elinvuosien aikana. Vauva kykenee kiinnittämään huomiota laulun harmoniaan ja melodiaan, oppii tunnistamaan lauluja ja liittämään niitä tiettyihin tilanteisiin. Laulettuun musiikkiin tyyliin tai genrellä ei ole vauvan reagoinnin kannalta merkitystä, vaan kaikki eri musiikilliset traditiot sopivat vanhemman ja vauvan vuorovaikutuksen välineeksi. (Huotilainen 2009.)

Koen, että innostavassa ympäristössä tämä lapsen luontainen kiinnostus laulua ja musiikkia kohtaan saadaan säilymään vuodesta toiseen. Innostajana voi olla oma perhe, jossa lauletaan ja soitetaan säännöllisesti, muskariopettaja, tai päiväkodin hoitaja - kuka hyvänsä. Aikuisen innostus ja musiikin läsnäolo lapsen elämässä ruokkii tätä sisäsyntyistä kiinnostusta. Musiikkileikkikoulun merkitys tässä innostuksen jatkumossa on mielestäni erittäin tärkeä. Muskari johdattaa lapsen vauvaryhmästä aina instrumenttiopintoihin asti ja hyvällä muskariopettajalla voi olla käänteentekevä vaikutus lapsen musiikilliseen kehitykseen. Jos luontaista innostusta ei osata ruokkia, saattaa musiikkiharrastus lopahtaa jo varhaislapsuudessa. Sen sijaan, jos muskarissa innostus kantaa soitinryhmään saakka, eli peruskoulun kynnykselle, on kokemukseni mukaan suuri todennäköisyys, että lapsi jatkaa siitä myös soittotunneille.

### 3.2 Instrumenttiopetus musiikkileikkikouluissa

Musiikkileikkikoulu kattaa lapsen musiikkikasvatuksen aina parin kuukauden iästä peruskoulun alaluokille saakka. Lapsen musiikillinen kehitys luonnollisesti kulkee käsi kädessä fyysisen kehityksen kanssa ja soitinvalikoima tunneilla laajenee sen kehityksen mukana. Soittoharjoitukset alkavat motorisesti helpoimmista rytmisoittimista ja vaikeutuvat kohti tarkempaa hienomotoriikkaa vaativia melodiainstrumentteja. Vauvaryhmissä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että osallistujat paukuttavat kehärumpuja vanhempien avustuksella ja kirjaimellisesti maistelevat marakasseja. Vaikka lapsen kehitystahti on yksilöllinen, voidaan vetää suuntaa-antavia linjoja, mihin musiikillisiin suorituksiin lapsi pystyy minkäkin ikäisenä.

Jo 3-vuotias lapsi kykenee löytämään musiikista perusrytmin ja toteuttamaan sitä soittaen. Lisäksi lapsi erottaa kolmi- ja tasajakaisen musiikin toisistaan ja kykenee reagoimaan musiikkiin liikkeellä. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 2001, 69-70.) Tämän ikäisten leikkiryhmissä keskitytäänkin pääasiassa vahvistamaan perussykettä rytmisoittimilla. Työssäni olen huomannut, etteivät kaikki yllä linjatut musiikilliset taidot vielä käytännössä onnistu kaikilta 3- ja 4-vuotiailta. Lapsen valmiuksiin luonnollisesti vaikuttaa myös hänen motoriset taitonsa. Karkea- ja hienomotoriikan harjaantuminen tapahtuu eri lapsilla eri tahdissa. Kokemukseni mukaan usein vasta 5-vuotiaiden ryhmissä alkaa kaikilta onnistua yhdentahtinen perussykkeessä soittaminen.

Musiikki varhaiskasvatuksessa –kirja toteaaakin, että 5-6 -vuotias kykenee jo säilyttämään luontevasti pysyvän rytmin sykkeen ja ylläpitämään tempoa, sekä tarvittaessa muuttamaan sitä tarkoituksellisesti. Myös soittotilanteessa keskittyminen luonnistuu tämän ikäisiltä jo paremmin ja musiikillinen muisti on aiempaa harjaantuneempi, joka mahdollistaa pidempien ja haastavampien kappaleiden laulamisen. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 2001, 76-79.) 5-vuotiaiden ryhmissä rytmisoittimien rinnalle otetaan myös melodiasoittimia: ksylofonipaloja, kellopelejä, ukuleleja ja 5-kielisiä kanteleita.

Eskarilainen hahmottaa jo näiden taitojen lisäksi sävelkulkujen suuntia, eli onko melodia nouseva, laskeva vai paikallaan pysyvä. Hän kykenee myös toteuttamaan dynaamisia vaihteluita ja pystyy omaksumaan selkeät kirjalliset rytmimerkit, lukemaan niitä ja toimimaan niiden mukaan. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 2001, 81-82.) Varsinaiset instrumenttiryhmät onkin useimmiten suunnattu juuri eskari-ikäisille ja sitä vanhemmille lapsille, koska silloin musiikilliset taidot mahdollistavat tavoitteellisemman soitonopetuksen.

Musiikkileikkikoulujen instrumenttiryhmät toimivat usein linkkinä leikkimäisemmän muskariopetuksen ja musiikkiopistossa tapahtuvan soitonopetuksen välillä. Ryhmien tunneilla tutustutaan musiikin perusteiden alkeisiin, edetään oman instrumentin hallinnassa tavoitteellisemmin ja harjoitellaan harjoittelemista. Erona nuorempien muskaritunteihin on myös se, että musiikkileikkikoulun soittimilla soittamisen sijaan instrumenttiryhmiin osallistuvat hankkivat omat soittimensa. Ensimmäistä kertaa lapsille voi siis tulla myös soittoläksyjä.

### 3.3 Soitto-oppaat alle kouluikäisten instrumenttiopetuksessa

Instrumenttiryhmien tunteja suunnitellessa olen käynyt läpi useita alkeisopetukseen tarkoitettuja soitto-oppaita. Totesin, että useimmat alkeisoppaan nimelläkin kulkevat opukset ovat kuitenkin alle kouluikäisten ryhmäopetukseen liian haastavia ja nopeasti eteneviä. Tästä syystä en seuraa mitään soitto-opasta orjallisesti, vaan poimin kirjoista parhaaksi katsomani ideat ja sovellan niitä omassa opetustyössäni. Eniten etsin oppaista lauluja, jotka sopivat käytettäväksi aivan vasta-alkajien kanssa. Kokemukseni mukaan perinteisemmät lastenlaulut ovat usein tähän tarkoitukseen liian monimutkaisia. Suurin osa varta vasten muskari-ikäisille tarkoitetuista oppaista on tehty 5-kielille

kanteleelle, koska sen historia muskarisoittimena on niin pitkä. Seuraavaksi esittelen muutamia hyviksi toteamani soitonoppaita.

### 3.3.1 Olin kantele

Olin kantele on Markku Kaikkosen, Ritva Ollarannan ja Ulla Piispasen luoma opas 5-kielisen kanteleen alkeisiin. Kirja on jaettu soinnuilla säestettäviin ja näppäillen soitettaviin lauluihin. Laulut ovat osin perinteisiä, monille entuudestaan tuttuja lastenlauluja. Lisäksi opas sisältää tuntemattomampia kappaleita, jotka tuovat hyvää vaihtelua muskaritunteihin. Kirjan kaksi osiota sisältävät myös pari keskenään samaa laulua, on siis mahdollista säestää laulua ensin soinnuilla ja sitten opetella näppäilemään sen melodia. Sointusoitto-osio alkaa hyvin helpoilla yhdellä soinnulla säestettävillä lauluilla, joita kirja tarjoaa useamman aukeaman verran. Viisikielisen kanteleen soitto aloitetaan kolmella perussoinnulla ja jokainen näistä käydään kirjassa erikseen läpi. Opas tarjoaa paljon lauluja säestettäväksi vain yhdellä soinnulla. Sen jälkeen edetään lauluihin, joissa yhdistetään useita sointua. Samaa etenemistekniikkaa olen soveltanut omassa oppaassani. Laulujen lisäksi kirja sisältää kuvalliset ohjeet kaikkiin sointuihin sekä oikeaoppiseen näppäilyasentoon. Kirjaa on siis mahdollista hyödyntää, vaikkei omaisikaan vielä kanteleensoittotaitoja. Itse pidän tätä erittäin tärkeänä seikkana ja olen ottanut sen huomioon myös ukulelekirjaa suunnitellessani. Lisäksi Olin kanteleessa on lasten riemuksi lähes joka lauluun oma värityskuvansa, jonka voi värittää esimerkiksi palkintona hyvin harjoittelusta soittoläksystä. (Kaikkonen, Ollaranta & Piispanen 2014.)

### 3.3.2 Vivo pikkukantele

Vivo pikkukantele on vuonna 2015 julkaistu muskaritasoinen 5-kielisen kanteleen soitto-opas, jota on ollut luomassa Satu Sopenen sekä myös Olin kantele –kirjasta tuttu Ulla Piispanen. Kenties Piispasen käden jäljen ansiosta, kirjoissa on paljon samaa. Suurimpana erona on opastus näppäilysoittoon. Toisin kuin Olin kanteleessä, Vivo pikkukanteleessä näppäilyharjoituksia ei ole yhtä vahvasti jaettu omaksi osiokseen, vaan nuottokuva on näppäilysoittoon rohkaiseva läpi kirjan. Tämä kirja ei myöskään opasta soittamaan minulle tutussa näppäilyasennossa, jossa jokaiselle kielelle on oma sormensa. Sen sijaan kieliä neuvotaan näppäilemään kummankin käden etusormella vuorotellen. Kirjan ulkoasu on houkutteleva: jokaiseen lauluun liittyy kuvitusta lapsille väri-



tettäväksi. Nuotit ovat selkeitä ja lapsille suunnattuun nuottikuvaan on kirjattu soitettava sointu laulunsanojen yläpuolelle aina, kun se tulee soittaa. Näin soiton seuraaminen nuotista onnistuu nuoriltakin soittajilta. Samaa tapaa päädyin käyttämään omassakin oppaassani. Lauluihin liittyvät ohjeet ja muut vinkit on kirjattu hauskaasti puhekupliin, neuvoja antaa milloin mikäkin metsän eläin. Pikkukanteleen lisäksi Vivo-sarjassa on julkaistu myös Vivo kantele –opas, jonka materiaali on suunnattu hieman vanhempien lasten alkeisopetukseen. (Sopanen & Piispanen 2015.)

### 3.3.3 Vivo kitara

Vivo kitara on Fiona Tharmaratnamin ja Andrzej Wilkuksen opas klassisen kitaran alkeisiin ja samaa sarjaa edellä mainittujen Vivo-kirjojen kanssa. Tutustuin kitaraoppaaseen ukuleletunteja suunnitellessani. Opasta ei ole suunnattu aivan muskari-ikäisille, vaan jo hieman vanhemmille lapsille, joten en saanut siitä suoraan materiaaleja ukuleleryhmän käyttöön. Ukulelen ja kitaran yhtäläisyyksien vuoksi kirja oli siitä huolimatta erittäin kiinnostava. Klassisen kitaran hengessä kirja keskittyy pelkästään näppäiltävään melodiasoittoon. Opas on kuitenkin mielestäni erittäin hyvin kohdennettu juuri nuorille soittajille ja sen ulkoasu vaikutti myös oman oppaani suunnitteluun. Kirjan sivut sisältävät hauskoja kuvia ja selkeät kuvalliset ohjeet muun muassa soittoasentoon. Musiikin perusteiden alkeita, kuten dynamiikan ja rytminimien opettelua on ripoteltu pitkin kirjan sivuja hauskoina pikku välipaloina. Niitä voi hyödyntää aivan sellaisenaan myös muskariopetuksessa. Pidän siitä, kuinka kirjan sivuilla tärkeät opetukselliset asiat on nostettu laatikkoon sivun ylälaitaan. Saman ajatuksen siirsin oman oppaani sointukuviin. (Tharmaratnam & Wilkus 2005.)

## 4 Muksulele-kirjan synty

Tässä luvussa kuvaan, miten soitto-oppaan materiaalit saivat alkunsa. Laulujen syntyyn vaikutti monta seikkaa. Ukuleleryhmän soittotaidon kehittyminen ohjasi kappaleiden haasteellisuutta ja vuosikalenteri, sekä lukuvuoden aikana vaihtuneet teemat aihepiirejä. Perustelen myös, miksi päädyin opettamaan vuoden aikana juuri kyseiset neljä sointua.

### 4.1 Säveltäjä vai lauluntekijä?

Osmo Tapio Räihälä väittää omasta säveltäjäyydestään kertovassa artikkelissa, että kuka tahansa voi olla säveltäjä. Siihen vain ryhdytään, kuten vaikka laitosmieheksi. Olen hänen kanssaan samaa mieltä ja allekirjoitan myös jatkon: ”Tietenkään jokainen ei voi olla hyvä säveltäjä, koska periaatteessa taidokkaan teoksen synnyttäminen edellyttää juuri - taitoa.” (Räihälä 2002.) Olen aina pitänyt säveltämisestä työnä muiden joukossa. Opettajan mentaliteetilla ajattelen, että meistä kuka hyvänsä pystyy mihin hyvänsä, jos vain löytyy kahta asiaa: halua ja aikaa. Jos on valmis käyttämään jonkin asian harjoitteluun paljon aikaa, kykenee mihin vaan. Tämän ajatuksen varaan olen rakentanut oikeastaan koko elämäntätöni.

Säveltäjä-termillä tuntuu suomenkielessä usein olevan kovin ylevä kaiku. Termiin liittyy paljon kunniakkaita miellelyhtymiä, joten ihan vähällä ei kukaan varmastikaan halua nimittää itseään säveltäjäksi. Räihälä kirjoittaa tähän ilmapiiriin vaikuttavan sen, että kansallissäveltäjäme Jean Sibelius on nostettu Suomessa jumalasemaan. ”Tottahan säveltäjän ammatissa täytyy olla jotakin poikkeuksellisen arvostettavaa, kun sitä on harjoittanut, jos ei nyt täysjumala, jonkinlainen titaani kuitenkin.” (Räihälä 2002.) Tomi Räisänen on kehittänyt säveltäjäksi kasvun neljä vaihetta: sävellyksen harrastelija, sävellyksen opiskelija, sävellyksen harrastaja ja säveltäjäksi tulo. *Minä, säveltäjä* -kokoelmassa julkaistussa artikkelissaan hän kertoo havahtuneensa siihen, kuinka paljon tarvitaan säveltäjäksi tulemiseen, kun tutustui länsimaisen taidemusiikin historiaan ja sen perintöön. Säveltäjäksi tulo vaatii opintojen lisäksi vuosien kypsymistä ja teosluettelon kartuttamista. (Räisänen 2002.) Mielestäni molemmat ajattelumallit sopivat hyvin maalaamaan kuvaan jalustalle nostetusta Säveltäjästä, ovathan kirjoittajat molemmat kasvaneet samassa suomalaisessa arvomaailmassa.

Myös *Säveltäjyyden jäljillä* -kirjassa kirjoitetaan terminologisista haasteista, jotka juontavat juurensa säveltäjä-termiin liittyvästä painolastista. Säveltäjä, biisintekijä, musiikintekijä, lauluntekijä - kaikki toisaalta hyvin rinnastettavia mutta silti niin erilaisen kaiun jättäviä sanoja. Säveltäjään onkin paras viitata aina säveltäjän itsensä luontevimmaksi kokemalla nimikkeellä. Erityisesti ne, jotka kirjoittavat myös sanoituksia, usein kokevat muiden termien kuvaavan itseään ja työnsä luonnetta 'säveltäjää' paremmin. (Partti & Ahola 2016, 14.) Itsekin koen, että vaikka olen säveltänyt ukuleleopasta varten kiitettävän nivaskan lastenlauluja, ei termi 'säveltäjä' sovi kuvaamaan työtäni. Laulun- tai biisintekijä istuu terminä paljon paremmin siihen, mitä teen.

#### 4.2 Lauluntekoprosessi

Olen työvuosieni aikana tehnyt aina silloin tällöin lauluja muskaritunneille. Tunteja suunnitellessani käytän teema-ajattelua, eli jaan lukuvuoden noin kolmen viikon pituisiin teemoihin. Yhtenä teemana voi olla esimerkiksi koira, jolloin laulamme erilaisia koiriin liittyviä lauluja, harjoittelemme koirien touhuja ja opettelemme samalla lasten huomaamatta musiikin peruskäsitteitä. Koirateeman avulla olen tunneillani opettanut esimerkiksi dynamiikkaa: ison koiran toiminta on suurta, forte, ja pienen koiran pientä, piano. Koska haluan teeman laulujen sopivan toisiinsa ja lisäksi mahdollistavan monipuolisen tuntisisällön, näen paljonkin vaivaa juuri oikeanlaisten laulujen löytämiseen. Jos ajaudun tilanteeseen, jossa valitsemaani teemaan ei löydy riittävästi hyvää materiaalia, tai en keksi suunnittelemaani opetukselliseen asiaan linkitettäväksi sopivaa kappaletta, sävellän tarvittavan laulun itse. Tästä syystä olen muun muassa laatinut lyhyen laulun koiranpennuista.

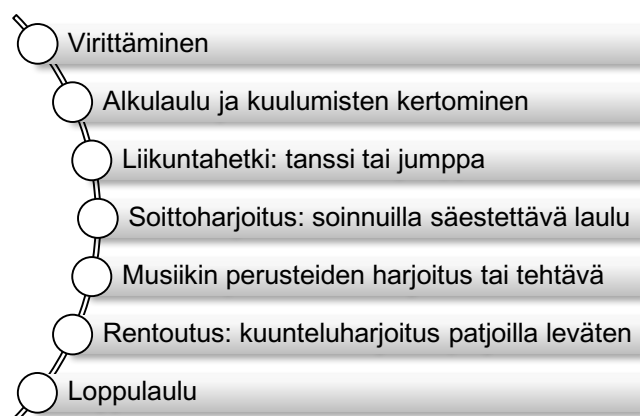
Lapsille sävelletessä tulee lauluissa aina ottaa huomioon ainakin kaksi seikkaa. Laulun tempon tulee olla sopiva, ei liian nopea, jotta lapsi ehtii laulaa laulun sanat. Lisäksi laulun sanojen täytyy vastata lapsen kielellistä kehitystä, eli joukossa ei saa olla liian vaikeita sanoja. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 2001, 71.) Ukuleleryhmälle säveltämisessä oli kuitenkin vielä yksi uusi ulottuvuus. Laulujen soitettavuus.

Laatiessani oppimateriaaleja jouduin ottamaan koko prosessiin aivan uuden näkökulman. Laulun tuli palvella juuri tiettyä opetuksellista asiaa ja sen säestäminen oli sävel-

lystyössä suuremmissa osassa kuin esimerkiksi laulun aihe tai melodialinja. Tiesin, minkälaisia kappaleita tarvitsisin työssäni, joten alue, jolla säveltäessä voisin liikkua, oli hyvin suppea. Ensimmäisen ukuleleryhmän kanssa sävelsin lauluja sitä mukaa, kun totesin ryhmän olevan valmis oppimaan uuden soinnun tai muun opetuksellisen asian. Opetusmateriaalien eteneminen soinnusta toiseen kehittyi siis tiiviissä yhteistyössä käytännön työn kanssa.

#### 4.2.1 Opetusmateriaalini lähtökohdat

Pyrin rytmittämään musiikkileikkikoulun instrumenttiryhmien tunnit aina samalla tavalla. Toistuva rutiini tuntuu helpottavan lasten jaksamista ja parantavan keskittymiskykyä, kun heidän on helpompi ennakoida tunnin kulkua. Alla olevan kuvion mukaisesti soittohetket asettuvat tunnin sisällä sen alkuun ja puolivälin tienoille. Toisin sanoen alkulauluun ja tunnin varsinaiseen soittoharjoitukseen.



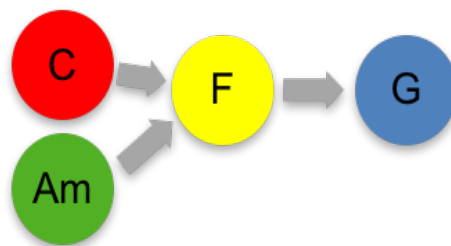
Kuvio 1. Instrumenttiryhmän tunnin rakenne

Koska olin havainnut järjestelyn toimivaksi jo muissa soitinryhmissä, oli luontevaa käyttää samaa kaavaa myös ukuleleryhmän tuntien pohjana. Näin ollen tiesin jo lukuvuotta suunnitellessani, että tarvitsisin ensimmäiselle tunnille kaksi ukulelellä soitettavaa laulua. Alkulauluksi soveltuvan kappaleen, jossa voitaisiin laulaa jokaiselle osallistujalle oma säkeistö, sekä vuoden ensimmäisen soittoharjoituksen. Tämä oli yksi laulutekoprojektini lähtökohdista.

Ryhtyessäni suunnittelemaan ukuleleryhmän opetuksen etenemistä ja lukuvuoden sisältöä, jouduin lisäksi määrittelemään, mitä olisi tarpeen opettaa. Tavoitteeksi asetin,

että lukuvuoden jälkeen lapset kykenisivät säestämään helppoja lauluja ukulelella. Koin, että tällaisista säestystaidoista olisi heille laaja-alaista hyötyä ja näin soittamista suurella todennäköisyydellä tapahtuisi myös muskarituntien ulkopuolella. Sen sijaan, jos keskittyisin klassisen kitaran alkeiden tapaan opettamaan melodioden näppäilyä, olisi sille taidolle lasten arkielämässä ehkä vähemmän käyttöä. Lisäksi koen, että säestyssoitonopetusta on helpompi järjestää ryhmässä, näppäilysoitossa hiljaisuus ja oman soittimen äänen erottaminen taustasta ovat vielä suuremmassa roolissa.

Jotta lapset pystyisivät säestämään helppoja lauluja, olisi heidän syytä oppia sointuas- teet I, IV ja V. Kun puhutaan lastenmusiikista, yleisimmät sävellajit ovat D-duuri ja C-duuri, joten vaihtoehdot olivat reaalisoituina joko D-, G- ja A-duurit tai C-, F- ja G-duurit. Ukulelen virityksestä johtuen jälkimmäinen vaihtoehto on ehdottomasti helpompi toteuttaa, joten se oli itsestään selvä valinta. Lisäsin lukuvuoden suunnitelmaani vielä A-mollisoinnun sen helpon soitto-otteen takia, ja koska sointukierto näillä neljällä soinnulla on popmusiikille hyvin tyypillinen.



Kuvio 2. Sointujen opetusjärjestysvaihtoehdot helppouden mukaan.

Koska valitsemistani soinnuista otteiltaan helpoimmat ovat C-duuri ja A-molli, on opetus loogista aloittaa jommastakummasta. Itse päätin aloittaa opettamalla ensimmäiseksi C-duurin, koska iloisia duurilauluja on mielestäni mukavampi laulaa. Teknisten haasteiden puolesta olisi aivan yhtä perusteltua aloittaa A-mollisoinnulla. Seuraavaksi eritellen, miten etenen näiden sointujen opettamisessa ja minkälaista oppimateriaalia huomaisin tarvitsevani missäkin vaiheessa.

#### 4.2.2 C-duurisointu

Lukuvuoden alkuun totesin tarvitsevani ryhmälle 2-3 kappaletta, joita pystyy säestämään pelkällä C-duurisoinnulla. Ajattelin, että oppilaiden keskittymiskyky vapautuu soit-

torytmin, plektran käytön ja muiden oikeaa kättä haastavien asioiden opetteluun, jos laulut vaativat aluksi mahdollisimman vähän vasemmalta kädeltä. C-duuri on hyvä aloitussointu, koska sen soittamiseen tarvitaan vain yhtä sormea. Soittaminen on hienomotoriikan kannalta helpoin aloittaa vahvimmalla sormella, joten soitan lasten kanssa C-duurin aina ensin etusormella. Kun sormen painaminen tiukasti otelautaa vasten alkaa onnistua, voidaan ote vaihtaa keskisormelle, joka on jatkossa luontevin sormi soittamaan kolmannen nauhavälin otteen. Pelkällä C-duurilla soitettavia lauluja kirjaan päätyi kolme: *Ukulelepiiri*, *Seilorisiili* ja *Sadonkorjuujuhla*. Ukulelepiiriä olen käyttänyt ensimmäisenä opeteltavana lauluna ja tunneilla pitkin vuotta mukana kulkevana alkulauluna. Seilorisiilin on ensimmäinen laulu, jossa harjoittelemme kolmijakoisen musiikin säestämistä ukulelella.

#### 4.2.3 F-duurisointu

Kun C-duuriotetta ja soiton rytmittämistä on rauhassa harjoiteltu muutaman laulun ajan, koin lapsiryhmän olevan valmis siirtymään seuraavaan sointuun. C-duurin rinnalla yhdellä sormella soitettavia sointuja on muun muassa edellä mainittu A-molli. Näiden kahden soinnun välille on kuitenkin hankalaa saada toimivaa sointukiertoa, joten päädyin opettamaan seuraavaksi F-duurisoinnun. F-duurin ote soitetään kahdella sormella ja C- ja F-duuria pystyy yhdistelemään molemmissa sävellajeissa, joko I- ja IV-asteen tai I- ja V-asteen sointujen sointukierroiksi.

F-duurin opettamiseen tarvitsin ainakin yhden laulun, jossa ei vielä tule sointuvaihdosta, vaan joka olisi soitettavissa vain kyseisellä uudella soinnulla. Sointu on jo C-duuria vaikeampi, koska lapsen tulee kyetä painamaan sekä etu- että keskisormi tiiviisti otelautaan yhtä aikaa. Olen huomannut, ettei ole perusteltua siirtyä liian nopeasti soittamaan kahden soinnun lauluja. Kun malttaa ensin harjoittaa pelkkää uutta sointua riittävän kauan, parantaa se suuresti tulevaisuudessa sointuvaihdoksen sujuvuutta. F-duurilla soitettavia lauluja on kirjassa kaksi: *Äidin opetus* ja *Syksyn lehdet*.

Seuraava luonteva siirtymä on ottaa käyttöön molemmat soinnut samassa laulussa, kyseiseen tarkoitukseen tein kolme laulua: *Räystään vuosi*, *Lumilaulu* ja *Tonttu*. Lisäksi edellä mainittua *Syksyn lehdet* -laulua voi soittaa myös niin, että aloittaa harjoittelun pelkällä F-duurilla ja laulun sujussa jo vaivattomasti, ottaa kahdessa tahdissa sointuvaihdoksen C-duurille. Kuten laulujen nimistäkin ehkä voi jo päätellä, olen usein lapsi-

ryhmässä soitattanut näitä kahta sointua syyslukukauden loppuun saakka. *Tonttu* on alun alkaen syntynyt joulujuhlaa varten. Juhlaan piti saada joku laulu, joka olisi soitettavissa C- ja F-duurisoinnuilla.

#### 4.2.4 A-mollisointu

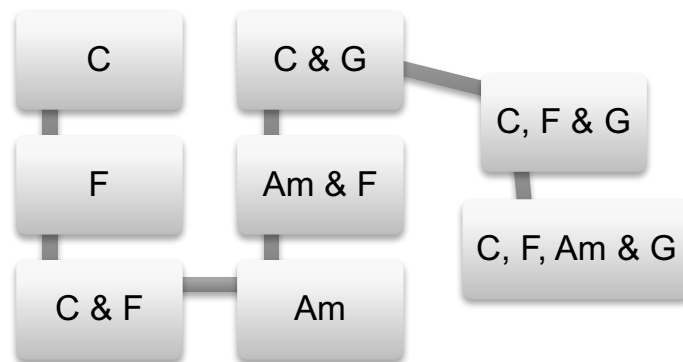
Sointuotteiden haastavuutta ajatellen F-duurin jälkeen on luonteva siirtyä A-mollisointuun. Siirtymä näiden kahden välillä on lapselle yleensä jopa helpompi, kuin jo opittu C-F –vaihdos. Nostamalla tutussa F-duuriotteessa etusormi ilmaan, saadaan soimaan A-molli. Tästä huolimatta, olen havainnut hyväksi aloittaa tämänkin soinnun opettelu laululla, jossa ei ole sointuvaihdoksia. Tällaiseksi kevättalveen sopivaksi lauluksi syntyi *Jääukko*, jonka ainoa sävellystekninen haaste oli laulumelodian mataluus. Pelkän yhden soinnun käyttö rajoittaa aina laulumelodian liikkeitä ja A-molli sävellajina on usein hieman liian matala nuorille laulajille. Laulun vahvuus on kuitenkin sen tekstissä. Tarina innostaa lapsia, minkä vuoksi he oppivat sanat nopeasti. Melodian paikoittainen mataluus ei ole osoittautunut tunneilla sellaiseksi ongelmaksi, kuin aluksi pelkäsin.

Lapset oppivat yleensä sointuvaihdoksen vaivattomasti, kun A-mollin ja F-duurin ero on vain yhden sormen kokoinen. Näitä kahta sointua yhdisteleviä lauluja olen tehnyt tunneilleni kaksi. *Talvinen ihmema* on herkkä ja rauhallinen valssi ja *Pöllölän kerrostalo* on teemaltaan hauskeempi ja menevämpi mollisävellajista huolimatta.

#### 4.2.5 G-duurisointu

G-duuri on näistä neljästä perussoinnusta otteeltaan hankalin, koska se vaatii kolme sormeä, jotka asetellaan otelaudalle lähekkäin ”sumppuun”. Ote tuottaa kokemukseni mukaan samankaltaisia haasteita kaikille aloittelijoille, riippumatta siitä onko kyseessä lapsi vai aikuinen. Sormien ketteryys paranee harjoittelulla, mutta aluksi niiden asettelu soittoasentoon on hankalaa ja kun sormet on kerran saatu paikoilleen, ei niitä haluttaisi irrottaa otelaudasta oikean asennon menettämisen pelossa. Juuri haastavuutensa vuoksi olen päätenyt opettamaan G-duurin soinnuista viimeiseksi.

G-duuria harjoiteltaessa lukuvuosi on jo tyypillisesti aika pitkällä ja lasten taidot karttuneet kovasti. Siksi olenkin päätenyt siihen, ettemme soita enää kokonaista laulua pelkällä G-duurilla. Sen sijaan aloitan harjoittelun *Mäkisankarit*-laululla, jonka A-osa säesitetään tällä uudella soinnulla, mutta B-osassa sen rinnalle tulee jo tuttu C-duuri. Ennen kuin sointuvaihdos alkaa sujua, soitamme laulua monilla eri tavoilla. Esimerkiksi niin, että ukulelea soitetään vain A-osassa ja B-osassa laulun rinnalla tehdään jotain ihan muuta, vaikka rummutetaan soittimeen pohjaan. Seuraavana askeleena korvaamme enää B-osan C-duurisoinnut jollain sijaistekemisellä, kuten koputuksella tai vaikka jalakojen liu'uttelulla hiihtomaisesti lattialla, ja kaikki G-duurisoinnut soitetään normaalisti. Kun uusi ote alkaa istua ja sormet tottua asennon haasteisiin, onnistuu vaihdos helpon C-duurin ja haastavamman G-duurin välillä jo vaivattomammin.



Kuvio 3. Laulujen sointukiertojen eteneminen lukuvuoden aikana.

*Mäkisankarit*-laulun lisäksi myös *Kurren karkuretki* ja *Lintukuoro* ovat C- ja G-duurilla soitettavia kappaleita. Lisäksi sävelsin kolme niin sanotusti seuraavan tason laulua. Kolmea sointua yhdistelevät kappaleet *Pikkukoira mietiskelee* ja *Mistä sen tietää?* ja kaikki neljä sointua esiintyvät laulussa *Hiirikylän hulinat*. Useita sointuvaihtoksia sisältävien laulujen soittamiseksi lapsiryhmän täytyy olla soittotaidoiltaan sen verran homogeeninen, ettei haaste lannista vaan pikemminkin motivoi harjoittelemaan. Ryhmäopetuksessa pyrin itse valitsemaan kappaleet ryhmän niin kutsutun heikoimman lenkin mukaan eli tavoitteena on, että joka ikinen pystyy säestyksen oppimaan. Mieluummin soitamme hieman helpompia lauluja, joista kaikille jää onnistumisen kokemus. Monimutkaisemmat kappaleet ehkä tarjoavat haastetta taitavimmille mutta saattavat lannistaa heikommat soittajat.



#### 4.2.6 Oikean käden tekniikka

Sointuotteiden lisäksi oleellisena osana ukulelen soittotaitoa on oikean käden soitto-tekniikka. Koska painotan opetuksessani säästyssoittoa, keskityn myös oikean käden tekniikassa suurelta osin pelkkään sointusoittoon eli komppiin. Oikean käden tehtävä on rytmittää soittoa ja tuoda säästykseen vaihtelua silloinkin, kun soitettava sointu säilyy koko kappaleen läpi samana. Opetusmateriaaleja säveltäessäni pyrin, että laulujen kirjo olisi myös rytmisesti moninainen, se mahdollistaa erilaisten komppien opetteluun lukuvuoden aikana. Osa lauluista on tasa- ja osa kolmijakoisia, osassa taas esimerkiksi A- ja B-osien tunnelmassa on selkeä ero, mikä houkuttelee soittamaan osat eri tyylillä.

Nuorten soittajien kanssa aloitan aina tasasykkeessä soittaen. Silloin kolmijakoisessa eli valssimusiikissa soitto tulee vain tahdin ensimmäiselle iskulle, joka antaa aikaa oikean käden liikkeelle ennen seuraavaa soitettavaa sointua. Tasajakoisessa musiikissa soitetaan aluksi vain vahvoille iskuille, eli tahdin ensimmäiselle ja kolmannelle. Tämän onnistuessa, olemme lisänneet soittoa myös väli-iskuille ja sen jälkeen harjoitelleet rikastuttamaan jo opittua soittamalla esimerkiksi taa ti-ti rytmissä. Uusia komppirytmijä olen opettanut aina jo sujuvaa, tuttua laulua laulaen. Tällöin sointukierto ja laulun sanat eivät vaadi niin suurta keskittymistä ja haastavamman soittorytmin oppiminen helpottuu.

#### 4.3 Matka lauluista oppaaksi

Ensin vain opetustuntieni kannalta tarpeellisena sävellystyönä alkanut projekti laajeni muutamassa vuodessa lumipalloefektimäisesti. Kappaleita oli syntynyt paljon ja aloin pohtia, olisiko niistä kenties hyötyä muillekin. Syntyi ajatus oppikirjasta, joka tarjoaisi valmiin valikoiman testattuja ja hyväksi havaittuja lauluja ukulelen opettamiseen lapsiryhmässä.

Suunnitelmieni selkiytyttyä tulin siihen lopputulokseen, että haluaisin kirjassani olevan omia laulujani, lauluihin liittyviä värityskuvia ja tekemiäni musiikin perusteiden harjoituksia. Lisäksi oppaan tulisi sisältää tarvittavat ohjeet instrumentin hallintaan riippumatta lukijan pohjaosaamisesta, sekä vinkkejä laulujen toteuttamiseen lapsiryhmässä.

#### 4.3.1 Yhteistyö Riihimäkeläisten päiväkotien kanssa

Koska ammattitaitoinen muskariopettaja toki ottaa haltuun soittimen kuin soittimen, mietin tarvetta tällaiselle kirjalle kenties olevan myös päiväkotimaailmassa. Siellä lapset vastaavat ikäluokaltaan muskarilaisia, mutta henkilökunnalla ei välttämättä ole taitoja laajentaa soitinvalikoimaansa ilman opastusta. Oma kokemukseni oli, että päiväko-deissa henkilökunnan musiikillinen osaaminen on vähäisempää, kuin mitä voisi olettaa säännöllisten musiikkihetkien valossa. Usein säestyssoittimista on saatavilla vain pia-no, eikä sitä välttämättä osaa soittaa kuin muutama henkilökunnan jäsen. Muilla ryhmi-lä, tai kyseisten henkilöiden lomien aikana, säestystä ei kenties käytetä lainkaan. Tai tässä oletuksessa ainakin olin. Halusin lähteä selvittämään, löytyisikö päiväkodeista kiinnostusta laajentaa instrumenttivalikoimaansa ukulelella. Soittimen valttikortit, pie-nuus ja helposti lähestyttävyyys mielessä pitäen, arvelin sen saavan erittäin hyvän vas-taanoton.

Valitsin yhteistyöpäiväkodeiksi minulle jo entuudestaan tuttuja paikkoja. Käyn pitämäs-sä muskaritunteja Riihimäen sisällä Piikinmäen, Uunilinnun ja Jukolan päiväkodeissa, joten lähestyin näiden yksiköiden johtajia ukuleleasiialla. Alustavan yhteydenpidon pe-rusteella kiinnostusta yhteistyöhön oli, joten seuraava askel oli anoa tutkimuslupaa koulutoimenjohtajalta. Luvan saatuani alkoi kartoitus näiden kolmen päiväkodin musiik-kikäytänteistä ja kiinnostuksesta ukulelea kohtaan. Ajatukseni oli, että selvittäisin ensin kyselyn avulla, mitä yhteistyöpäiväkodeissani jo tiedetään ukulelesta. Onko kyseessä tuttu soitin ja haluttaisiinko sitä soittaa?

#### 4.3.2 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksen voi toteuttaa kahdella tavalla, joko poikittais- tai pitkittäistutkimukse-na. Poikittaistutkimuksessa selvitetään jonkin asian tai ilmiön esiintyvyyttä vastaajajou-kon keskuudessa. Yhdellä kyselyllä saadaan läpileikkaus vastanneiden juuri sen hetki-destä tilanteesta. Pitkittäistutkimus, toiselta nimeltään seurantatutkimus, sen sijaan kartoittaa syy-seuraus –suhteita ja siinä vastauksia kerätään vähintään kahteen ker-taan tutkimuksen aikana. (Vastamäki 2015, 121.) Tarkoitukseni oli kyselytutkimuksella selvittää, onko ukulele soittimena entuudestaan tuttu ja osataanko sitä soittaa, eikä esimerkiksi seurata ukulelen käytön määrää päiväkodeissa ennen ja jälkeen kirjani julkaisun. Tästä syystä poikittaistutkimus oli itsestään selvä valinta tutkimusmuodoksi.

Tutkimusmuodon valinnan jälkeen seuraavaksi oli pohdittava, kuinka kysely olisi paras toteuttaa. Vaihtoehtoina olivat perinteinen, paperinen kyselylomake ja netissä täytettävä sähköinen lomake. Viime vuosikymmeninä postikyselyiden vastausprosenttien on todettu pienentyneet ja nettikyselyiden sen sijaan kasvaneen (Valli & Perkkilä 2015, 109). Tämän lisäksi sähköisen kyselyn puolesta puhui se, että pidän paperilomakkeiden toimittamista ja takaisinkeräämistä erittäin työläinä työvaiheina. Lähes kaiken tapahtuessa nykyään joka tapauksessa tietokoneiden ja älypuhelimien avulla, tuntui myös kyselyn toteuttaminen sähköisenä alusta asti toimivimmalta vaihtoehdolta. Toivoin myös vastaamisen helppouden alentavan kynnystä täyttää kysely.

Päädyttyäni sähköiseen kyselymuotoon, oli vielä päätettävä, millä ohjelmalla sen toteuttaisin. Itselleni entuudestaan tuttuja kyselyalustoja olivat Webropol, jolla tehtyihin kyselyihin olin itse vastannut, sekä Google Forms, jolla olin itse tehnyt kyselyn muskari- ja vanhemmille liittyen aikataulumuutoksiin. Päätin pysyä minulle tutussa alustassa ja rakentaa kyselyn Googlen ilmaisella ohjelmalla. Aikaisemman kokemukseni kautta tiesin myös, että ohjelma näyttää saadut vastaukset näppärästi valmiina kaavioina. Vastausten käsittely ja analysointi olisi siten erittäin vaivatonta.

Missä päiväkodissa olet töissä?

Säestätkö omaa tai lasten laulua työssäsi?

Jos vastasit kyllä, mitä soitinta käytät säestyssoittimena?

Opetatko työssäsi kanteleen tai muun melodiasoittimen soittoa 5-6-vuotiaille päiväkotilaisille?

Oletko käyttänyt ukulelea työssäsi?

Olisitko kiinnostunut osallistumaan ukulelekoulutukseen?

Säestäisitkö päiväkodin lauluhetkiä ukulelella, jos saisit siihen koulutusta?

Jotta käyttäisit ukulelea säestyssoittimena, millaista apua kaipaisit?

Olisitko kiinnostunut opettamaan ukulelen alkeita 5-6-vuotiaille päiväkotilaisille?

Jotta voisit opettaa ukulelen alkeita, millaista apua kaipaisit?

Kuvio 4. Päiväkotien henkilökunnalle kyselyssä esitetyt kysymykset.

Kysely (kuvio 4) välitettiin päiväkotien johtajien kautta kaikille hoitohenkilökunnan jäsenille. Piikinmäen päiväkodilla toimii myös esiopetusluokka, joten kyseiset eskariopettajatkin kuuluivat kyselyn kohderyhmään. Jukolan päiväkodin yhteistyökumppanin, Patastemäen koulun esiopettajat toivoivat myös saavansa olla mukana tässä projektissa, joten kysely lähetettiin heillekin. Kaikki osalliset saivat työsähköpostiinsa minulta saatekirjeen sekä suoran linkin, joka johti kyselykaavakkeeseen. Saatesanoissa korostin kyselyn vaivattomuutta ja lyhyttä vastaamisaikaa, jotta mahdollisimman moni jaksaisi avata linkin. Kyselyyn vastaaminen jätettiin kuitenkin henkilökunnan omaan harkintaan, eikä se ollut pakollista. Vastauksia tuli loppujen lopuksi vain 12, mutta niissä olivat edustettuna kaikki päiväkodit sekä Patastemäen esiopetus, joten pidän vastauksia käyttötarkoituksiini nähden tarpeeksi kattavana kurkistuksena kolmen päiväkodin musiikkihetkiin.

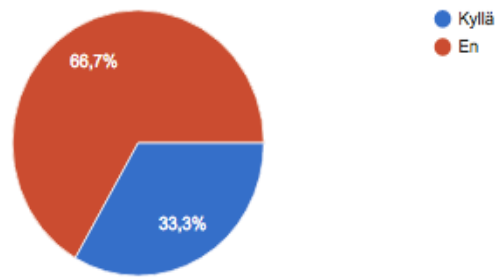
Kyselyvastausten perusteella toivoin voivani muokata opastani sellaiseksi, että se vastaisi mahdollisimman hyvin päiväkotien tarpeita. Sovimme päiväkotien johtajien kanssa, että saatuani vastaukset, suunnittelisin niiden pohjalta koulutuksen jokaiselle päiväkodille. Koulutukseen osallistuminen olisi vapaaehtoista, mutta se olisi mahdollista järjestää henkilökunnan työajalla. Koulutustilaisuuksissa saisin kullannarvoista palautetta materiaaleistani. Lisäksi henkilökunnan kanssa työskennellessä saisin tunnusteltua, mikä aikuisille alkeisopiskelijoille on hankalaa. Olisivatko haasteet samat kuin lasten kanssa? Näillä tiedoilla oppaani ohjeistussivut olisi helpompi suunnata oikealle kohderyhmälle, eli aikuisille ilman ukulelensoittotaitoa.

#### 4.3.3 Päiväkotihenkilökunnalta saadut vastaukset

Päiväkotihenkilökunnan antamat vastaukset tukivat jo olemassa olevaa käsitystäni sekä henkilökunnan säestystaidoista, että ukulelen asemasta päiväkodeissa. Käsittelen tässä vastauksista oppaan kannalta oleelliset, kaikki vastaukset ovat nähtävillä liitteessä 2.

Ennako-oletukseni oli, ettei päiväkodin henkilökunnasta suurella osalla ole säestystaitoja, vaan säestäminen jää aina samojen työntekijöiden harteille.

### Säestätkö omaa tai lasten laulua työssäsi? (12 vastausta)

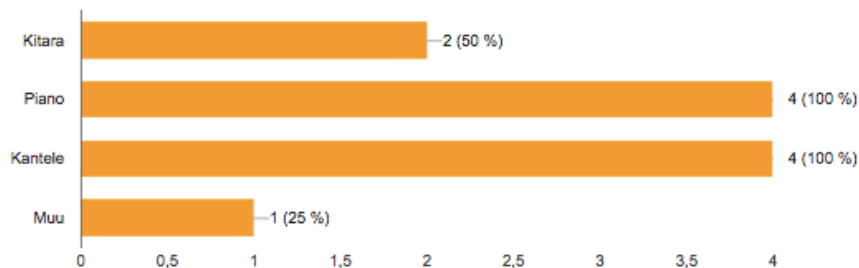


Kuvio 5. Päiväkotihenkilökunnan vastaukset kysymykseen 2.

Kyselyvastaukset paljastivat epäilykseni oikeaksi, vain kolmasosa vastanneista kertoi säestävänsä lauluhetkiä työssään. Kuitenkin, kuten luvussa 3 mainitsin, kuuluvat musiikkihetket jo varhaiskasvatuslain puolesta päiväkodin arkeen, joten vastauksissa ei voi olla kyse siitä, etteivät vastaajat työssään kohtaisi säestystilanteita. Selvästi näyttäisi siltä, että säestämiseen kykeneviä on vähemmistö henkilökunnasta.

### Jos vastasit kyllä, mitä soitinta käytät säestyssoittimena? Voit valita myös monta sopivaa vaihtoehtoa.

(4 vastausta)



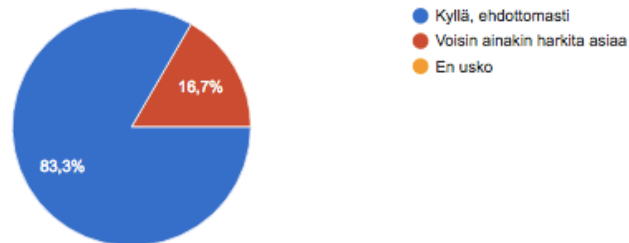
Kuvio 6. Päiväkotihenkilökunnan vastaukset kysymykseen 3.

Olin arvellut säestyssoittimien olevan päiväkodeissa aika perinteisiä ja siitä syystä määritellyt vastausvaihtoiksi kitaran, pianon ja kanteleen. Niistä neljästä, jotka vastasivat käyttävänsä säestyssoittimia, kaikki ilmoittivat hallitsevat pianon ja kanteleen. Tämä ei ole varsinaisesti yllättävää, onhan piano varmaan kautta aikain suosituin säestyssoitin ja 5-kieliselä kanteleella on varhaiskasvatuksen piirissä pitkät perinteet. Puolet vastanneista kertoi soittavansa lisäksi kitaraa ja yksi vastasi käyttävänsä myös muuta soitinta, joka lomakkeiden tarkemmassa tarkastelussa osoittautui iloisena yllätyksenä ukuleleksi. Kaiken kaikkiaan oletukseni siitä, ettei ukulele ole vielä päiväkodeissa tuttu

säestyssoitin, piti paikkansa. Vain yksi kahdestatoista vastaajasta oli sitä työssään käyttänyt.

#### Säestäisitkö päiväkodin lauluhetkiä ukulelella, jos saisit siihen koulutusta?

(12 vastausta)

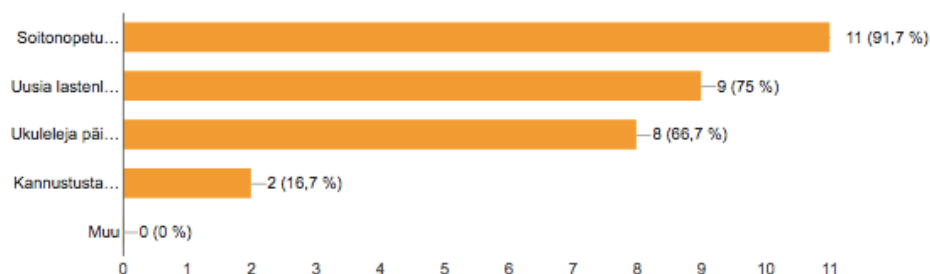


Kuvio 7. Päiväkotihenkilökunnan vastaukset kysymykseen 7.

Voidaan aika varmasti olettaa, että tähän vapaaehtoiseen kyselyyn vastasivat henkilökunnasta ne, jotka lähtökohtaisesti ovat kiinnostuneita ukulelesta ja halukkaita parantamaan musiikillisia taitojaan. Jo kyselyn vastaanottamisen aikaan henkilökunnalla oli tiedossa, että pidän halukkaille koulutuksen, jossa perehdymme ukulelen alkeisiin. Siksi ei yllä oleva vastausjakauma ole mielestäni lainkaan yllättävä. Jos kysely olisi kattanut kaikkien päiväkotien koko henkilökunnan, olisi vastauksissa mahdollisesti noussut esiin myös 'en usko' vaihtoehto. Mutta siitä huolimatta vastausjakauma miellytti minua kovasti. Selvästikin arveluni siitä, että ukulele voisi olla päiväkotityöntekijöitä kiinnostava soitin, piti paikkansa.

#### Jotta käyttäisit ukulelea säestyssoittimena, millaista apua kaipaisit? Voit valita monta vaihtoehtoa.

(12 vastausta)



Kuvio 8. Päiväkotihenkilökunnan vastaukset kysymykseen 8.

Viimeinen kysymys oli minulle erittäin tärkeä, koska saadut vastaukset vaikuttivat vahvasti oppaan, sekä sitä kautta myös päiväkodeilla pitämäni koulutusten, sisältöön. Aavistelin, että ukulelen käyttöönottoon tarvitaan todennäköisesti ainakin kahta asiaa: sopivia materiaaleja, eli ukulelella soitettavia lauluja sekä ohjeistusta soittimen käyttöön, ja konkreettisesti soittimia työpaikalle. Vastauksista on huomattavissa, että selvästi eniten henkilökunta kokee tarvitsevansa ihan konkreettisia ohjeita, kuinka ukulelea soitetaan. Tämän johdosta päädyin tekemään oppaaseen mahdollisimman kattavat, mutta silti selkeät ja yksinkertaiset ohjeet instrumentin hallintaan. Toiseksi eniten toivottiin uusia lastenlauluja. Tämä vastaus miellytti ja kannusti minua lauluntekijänä. Kolmannelle sijalle pääsi soittimien puuttuminen, mikä itsestään selvästikin rajoittaa ukulelen soittamista. Kyseisten kolmen päiväkodin kohdalla tämä ongelma onneksi poistui, kun kaikkiin tilattiin soittimia ennen pitämiäni koulutuksia.

## 5 Kirjan viimeistely ja testaus

Tässä luvussa kerron, kuinka kolmen lukuvuoden aikana syntyneet laulut tulivat lopulta muodostamaan valmiin soitto-oppaan. Sävellettyäni ja suunniteltuani kirjan sisällön, luvassa oli vielä monta palautekierrosta ja paljon materiaalin hiomista. Käytin apuna kolmea eri tahoa: ukuleleryhmieni lapsia, Fiona Tharmaratnamin asiantuntijuutta sekä yhteistyöpäiväkotien henkilökuntaa. Seuraavaksi erittelen saamani palautteet ja niiden vaikutukset kirjaan.

### 5.1 Lasten palautteet

Kuten sanotaan, totuus useimmiten tulee juuri lapsen suusta. Ukuleleryhmissä laulujen käyttäminen on ollut suoran palautteen kannalta erittäin hedelmällistä. Kirjassa olevista 18:sta laulusta vain muutama on sellainen, jota en ole ehtinyt käytännössä testamaan. Testaamista on rajoittanut muun muassa ryhmien eroava taitotaso, kolmen vuoden aikana osa ryhmistä on luonnollisesti edennyt pidemmälle kuin toiset ja tästä syystä kolmen ja neljän soinnun kappaleita en ole kaikkia ehtinyt tunneilla kokeilemaan.

Laulujen vastaanotto on kautta linjan ollut positiivinen. Yksikään laulu ei ole herättänyt spontaaneja purnauksia, vaan kaikkien opettelemiseen lapset ovat olleet innokkaita ja motivoituneita. Muutamia muutoksia olen kuitenkin lasten huomioiden ja oppimisen perusteella tehnyt.

*Lumilaulu*-kappaleen sanat olivat alun perin “Nyt jo leijailee taivaalta lumihutaleet, maan ne peittävät taas vaippaan valkoiseen”. Kuitenkin sana ‘vaippa’ herätti tunnilla hihityksiä ja naurunsekaisia tarinoita lumen ja vauvanvaippojen samankaltaisuuksista, joten päädyin muuttamaan sen. Uusittu versio kuuluu “maan ne peittävät taas hankeen valkoiseen”. Hihitykset ovat hiljentyneet.

*Jääukko*-laulun intron olin suunnitellut menevän aika vauhdikkaasti. Kyseisessä introsa soitetaan raksutuskomppia, eli vaimennetaan ukulelen kaikki kielet vasemman käden sormilla ja raksutetaan sitten plektralla tietyissä rytmissä. Tunnilla laulua opetellessa intron rytmitys tuntui auttamattoman nopealta, joten päätin kokeilla sitä puolitempossa. Näin se toimi paljon paremmin ja tein korjauksen myös nuottiin.



*Sadonkorjuujuhla*-laulun B-osan melodia koki myös pienen muutoksen siitä, mitä olin alun perin ajatellut. Olin säveltänyt koko laulun C-duurisoinnulle, vaikka B-osassa ei olekaan soivaa säestystä vaan ukulelesta etsitään erilaisia efektiäänä. Laulua laulaessa lapsilla kuitenkin oli selviä vaikeuksia oppia B-osan laulumelodiaa. He lauloivat luonnostaan ensimmäisiin tahtiin V-asteen eli G-duurisoinnun säveliä. Kokeilin sitten muuttaa melodian tätä mukailevaksi ja se tuntui olevan lapsille paljon helpompi oppia. Tein korjauksen myös nuottiin.

## 5.2 Asiantuntijaohjaajan palautteet

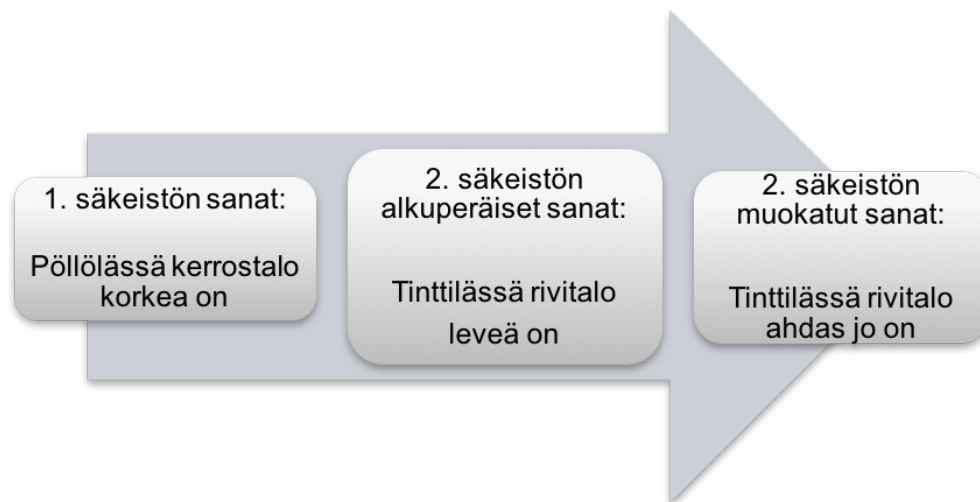
Sain ukuleleoppaani kasaamista ohjaamaan Fiona Tharmaratnamin, jolla on kokemusta niin lasten kitaraopetuksesta kuin soitto-oppaan tekemisestä. Hän on kommentoinut materiaalejani kolmeen kertaan prosessin aikana ja antanut paljon hyviä huomiota. Huomiot liittyivät paljolti laulujen nuotinnokseen ja sen yhdenmukaistamiseen, sekä kirjan yleiseen ulkoasuun. Seuraavassa luvussa kerron, mitä muutoksia hänen huomioidensa myötä oppaaseen on tehty.

### 5.2.1 Lauluihin liittyvät huomiot

Pohdin soiton rytmittämisen merkitsemistä nuottikuvaan. Vaihtoehtoja oli kaiken kaikkiaan kolme: joko kertoisin ohjeen soittorytmiin kirjallisesti, kirjoittaisin laulusta erillisen nuottiesimerkin kuvaamaan säestysrytmiä tai kirjaisin sointumerkkejä lauluun normaalia enemmän. Ohjaajan suositteli jompaakumpaa jälkimmäistä vaihtoehtoa. Päädyin kirjaamaan sointumerkin aina soinnun soittamisen kohdalle. Vaikka tämä tekee nuottikuvasta tavallista ruuhkaisemman, on valinnalla mielestäni parikin hyvää puolta. Ensinnäkin, soiton rytmiä on nyt helppo seurata suhteessa laulun sanoihin, koska nuotista näkee yhdellä silmäyksellä, minkä tavun kohdalla kuuluu soittaa. Lisäksi, lasten kanssa soittaessa on helppo havainnollistaa sointuvaihdosten paikat ja soiton rytmi, kun värittää nuotissa olevat sointumerkit sovituilla sointuväreillä. Näin myös lukutaidoton pystyy seuraamaan soittoa nuotista.

Ohjauksessa kiinnitettiin huomiota myös laulujen sanoituksiin, etenkin niiden toisiin säkeistöihin. Muutamassakin laulussani on enemmän kuin yksi säkeistö ja niitä laulaessani ja opettaessani olen tietenkin tienny, miten sanat rytmitetään suhteessa melo-

diaan. Kuitenkin kävi ilmi, että ulkopuoliselle lukijalle tämä tieto ei ollut aina itsestään selvä. Sain ehdotuksen joko muuttaa nuottikuvaa niin, että se sisältää myös toisen säkeistön sanojen rytmityksen, tai muuttaa toisen säkeistön sanoja niin, että rytmitys vastaa tarkalleen ensimmäistä säkeistöä. Jo olemassa olevien ja tunnilla käytettyjen sanoitusten muuttaminen oli aika haastavaa, omassa mielessä kun oli jo niin vahvana alkuperäinen sanoitus. *Kurren karkuretki* –laulun kohdalla teinkin niin, että lisäsin nuottiin myös toisen säkeistön sanojen rytmin. Muissa tapauksissa keksin kuitenkin itseäni tyydyttävät ratkaisut kaikkiin ongelmakohtiin. Muutoksia tuli pariin lauluun.



Kuvio 9. Esimerkki Pöllölän kerrostalo –lauluun tehdystä muutoksesta.

Olin suunnitellut, että opas sisältäisi myös musiikin perusteiden tehtäviä, joita olen tunteillani teettänyt. Neuvoteltuani ohjaajani kanssa, kävi kuitenkin selväksi, että jos haluaisin tehdä oppaan, jossa käsitellään ukulelen alkeiden lisäksi myös musiikin perusteiden alkeita, ei se tässä aikataulussa onnistuisi – ainakaan laadukkain lopputuloksin. Ideoimme yhdessä, että laulujen yhteyteen voisi liittää pieniä ”makupaloja”, joissa tutustuttaisiin esimerkiksi rytmimisiin. Tein kuitenkin linjauspäätöksen ja jätin kaikenlaiset tehtävät pois.

## 5.2.2 Ulkoasuun liittyvät huomiot

Alun perin olin tehnyt oppaan ulkoasusta aika monipuolisen. Sivuille oli esimerkiksi eri muotoisiin puhekupliin kirjattuja ohjeita ja kuvioiden sisällä olevia loruja. Ohjaajalta sain

vinkin, että kirjan sisällöstä kannattaa tehdä mahdollisimman yhdenmukainen. Kun ohjeistus löytyy joka sivulta samalla tavalla, lukijan on helppo erottaa se muusta materiaalista. Värimaailman suhteen piti myös tehdä päätöksiä: värikästä vai hillittyä? Päädyin hillittyyn ulkoasuun. Ainoina väripilkkuina kannen lisäksi ovat tietosivuilla olevat sointuväriehdotukset.

Oppaan alun tietosivut ja laulujen yhteydessä olevat ohjeistukset ovat laajentuneet ja selkeytyneet ohjauksen myötä. Minulle tuli yllätyksenä, kuinka haastavaa niin sanottua hiljaista tietoa on ollut kirjoittaa auki. Kun itse tiedän, miten laulu on hyvä soittaa tai mitä kautta jotain tiettyä asiaa kannattaa lähteä opettamaan, unohtuu helposti, ettei lukijalla ole samaa tietotaitoa. Lisäksi ohjeistuksissa jouduin tasapainoilemaan käytetyn kielen kanssa: kirjoitanko lapselle vai aikuiselle? Vaikka kyseessä on lasten soitonopas, oletus kuitenkin on, että opettamisesta vastaa aikuinen. Lisäksi, laulujen aihepiirin kohderyhmänä olevat lapset ovat vielä sen verran nuoria, etteivät he kaikki osaa lukea. Päädyin siihen, että kirjoitan ohjeistukset aikuisille ja tästä syystä, ohjaajan vinkistä, poistin muutamia lauseita ohjeista. Esimerkiksi ukulelen rakennetta kuvaavaan kuvaan olin sisällyttänyt tehtävän: ”Osaatko laskea, missä on viides nauhaväli?” Tämä jäi näkökulmamutoksen takia kokonaan pois.

### 5.3 Päiväkotihenkilökunnan palautteet

Päiväkotihenkilökunnalle pitämässäni koulutustilaisuuksissa oppaani kehitystyön kannalta oli erittäin tärkeää saada huomioita siitä, kuinka yksityiskohtaista ohjeistusta tarvitaan ukulelen soittotekniikan oppimiseen. Muusikkona on välillä haastavaa hahmottaa, mitkä asiat ovat yleistietoa ja mitkä taas ammattitaidon tuomaa hiljaista tietoa. Odotin koulutushetkien antavan minulle paremman käsityksen siitä, mitä asioita tulee kirjoittaa auki ja sanallistaa, ja mitä taas voi olettaa ihmisten osaavan toteuttaa hieman suppeammallakin ohjeistuksella.

#### 5.3.1 Koulutustilaisuudet

Pidin koulutustilaisuuksia yhteensä kolme kappaletta, yhden jokaisella yhteistyöpäiväkodilla. Henkilökunnan osallistuminen oli kuitenkin hajautettu niin, että koulutuksessa oli osallistujia muistakin toimipisteistä. Päiväkodin työtehtävien järjestelemisen kannalta

olisi ollut mahdotonta järjestää työpäivän sisällä sellainen koulutus, johon olisivat voineet osallistua kyseisen päiväkodin kaikki halukkaat, vaan osan täytyi luonnollisesti olla huolehtimassa lapsiryhmistä. Ongelmaa kierrettiin Piikinmäen päiväkodilla niin, että koulutus järjestettiin lauantaina suunnittelupäivän yhteydessä ja Jukolan päiväkodilla niin, että koulutus oli lasten päiväuniaikaan, jolloin henkilökunnantarve on pienempi. Tämän lisäksi osa henkilökunnasta osallistui toisella päiväkodilla toteutettavaan koulutukseen.

Osallistujamäärä koulutusten välillä vaihteli suurestikin: Uunilinnussa paikalla oli 6 henkeä, Piikinmäessä 9 ja Jukolassa 15. Aikaa olin toivonut koulutukselle kaksi tuntia. Piikinmäellä jouduimme tyytymään 1,5 tuntiin, mutta muissa toimipisteissä toiveeni kuultiin. Osallistujamäärien ja aikataulujen vaihtelevuudesta johtuen koulutustilanteiden sisältöön tuli pieniä eroja. Mitä suurempi joukko soittajia, sitä kauemmin menee esimerkiksi virittämiseen ja muuhun järjestäytymiseen. Pienimmän porukan kanssa ehdimmekin eniten, vaikka kaiken kaikkiaan saimme onneksi käytyä pääasiat läpi jokaisen ryhmän kanssa.

Opettelimme koulutustuokion aikana soittamaan kirjan sisältämät perussoinnut neljän lauluni avulla. Lauluiksi valikoituivat *Jääukko*, *Talvinen ihmema*, *Lumilaulu* ja *Mäki-sankarit*. Koulutusta suunnitellessani pohdin henkilökunnan oletettavasti hyötyvän eniten lauluista, joita he pääsevät heti käyttämään. Siitä syystä valitsin mukaan lauluja, jotka sopisivat tammikuisiin lauluhetkiin. Olin tehnyt osallistujille monistekoosteen, josta löytyivät nuotit kyseisiin lauluihin. Lisäksi koosteessa oli kirjan kolme ohjesivua siinä muodossa, kun ne koulutusten aikaan olivat, *Lumiukon kohtalo* –loru sekä kaksi kaikille jo entuudestaan tuttua lastenlaulua: Pieni pilvi pehmoinen ja Lumiukkomarssi. Koulutustuokion aikana emme ehtineet soittaa näitä tuttuja lauluja lainkaan, mutta niin olin olettanutkin käyvän. Liitin nuotit kuitenkin monistepakettiin mukaan, jotta siirtymä koulutuksessa opituista lauluista muihin materiaaleihin olisi mahdollisimman vaivaton.

Kyseisten neljän laulun kautta kävimme koulutuksen aikana läpi säestystekniikan perusteita. Opetin muutaman peruskompin valssi- ja tasajakaisen musiikin säestykseen. Lisäksi harjoittelimme plektran käyttöä, mikä oli suurimmalle osalle osallistujista aivan uusi kokemus. Pienimmän ryhmän kanssa ehdimme myös kokeilla näppäilytekniikkaa *Lumiukon kohtalo* –lorun tahtiin. Muiden ryhmien kanssa jouduimme jättämään sen ajansäästösyistä soittamatta.

### 5.3.2 Koulutuksissa saatu palaute

Sain koulutushetkien aikana kiitettävän määrän suullista palautetta. Ohjeistin alussa osallistujia, että milloin vain saa kysyä ja kommentoida. Lisäksi koulutustuokion päätteeksi sana oli vapaa, jolloin kaikki halukkaat saivat antaa palautetta sekä koulutushetkestä että lauluista itsestään.

Saamani palaute oli lähes ainoastaan positiivista. Kaikki osallistajat olivat innoissaan ja kehuivat ukulelea soittimena. Mieleeni jäi erityisesti eräs hoitaja, joka tuli koulutuksen jälkeen kahden kesken juttelemaan kanssani. Hän kertoi, ettei ole koskaan soittanut mitään, mutta ”Tämähän oli kivaa!”. Mielestäni se oli paras palaute, mitä kouluttaja voi saada. Ihminen, joka ei ehkä olettanut pitävänsä soittamisesta, spontaanisti ihmettelee, kuinka kivaa oli.

Toinen positiivinen, mieleen jäänyt palaute liittyi *Talvinen ihmemaa* –lauluun. Olin soittanut laulun koulutettaville, antaen heille tilaisuuden kuulla uusi laulu ensin kokonaisuudessaan, ennen kuin aloimme sitä yhdessä opetella. Laulun loputtua eräs huokaisi: ”Aivan ihana laulu.” Samaisen koulutuksen lopuksi sain myös henkilökunnalta kuulla, kuinka hyvin lauluni ovat kiinni lasten maailmassa. Tällaisen kuuleminen oli tietenkin erittäin mieluisaa, koska silloin voisi toivoa laulujen tulevan päiväkodissa myös käyttöön.

Ainoa rakentavampi palaute kaiken positiivisen seassa liittyi sekin *Talvinen ihmemaa* –lauluun. Kopioimaani nuottiin oli nimittäin jäänyt jäännös aikaisemmasta versiosta, sivusävel laulumelodiaan, jonka olen kuitenkin sittemmin muuttanut erilaiseksi. Koulutettavan havaittua virheen nuotinnoksessa, sain sen heti korjattua myös omiin materiaaleihini.

### 5.4 Kirjan saattaminen markkinoille

Varsinaisen materiaalisällön valmistuttua ja testausvaiheen päätyttyä, oli seuraavaksi ajankohtaista ryhtyä suunnittelemaan kirjan julkaisua. Olin pohtinut jo ennakkoon, että tulen julkaisemaan kirjan omakustanteena. Sain vahvistusta ajatuksilleni myös asiantuntijaohjaajan puolelta. Hän epäili, kuten minäkin, ettei isoilla kustantamoilla todennäköisesti olisi kiinnostusta näin pienen kohderyhmän kirjaa kohtaan. Itse olin omakus-

tannekirjoihin liittyviltä sivustoilta jo saanut käsityksen, että omakustanteessa on paljon hyviä puolia, kun verrataan pientä kustantamoa ja omakustannetta. Molemmissa tapauksissa markkinointivastuu on pääosin kirjailijalla itsellään, mutta omakustanteen kanssa myös voitot tulevat lyhentämättöminä kirjailijalle. Päätin rohkeasti lähteä kulkemaan tätä tietä, vaikka omalla kohdallani kirjan painattaminen ja julkaisu ovatkin täysin uusia asioita. Tarkoitukseni on painattaa kirja kesäkuussa 2017 ja myydä sitä omien nettisivujen kautta heinäkuusta alkaen. Laskuttamista varten perustan oman toimintimen, jonka kautta myös koulutusten tuottaminen on helppoa.

#### 5.4.1 Nimeäminen

Kirja kulki lähes koko työprosessin ajan nimellä Opas ukulelen alkeisiin. Olin alusta asti maininnut kaikille sen olevan työnimi, mutta hetken aikaa näytti jo uhkaavasti siltä, etten keksisi kirjalle parempaakaan otsaketta. Päätin kuitenkin ottaa nimen miettimisen ihan asiakseni ja aloin hahmotella paperille erilaisia sanamuunnoksia, joissa yhdistyisi ukulele ja lapset. Tavoitteenani oli keksiä nimi, joka olisi informatiivinen mutta silti hauska ja iskevä. Veikeät sanaleikit ovat mielestäni hyvän lastenkirjan merkki, joten naseva nimi hoitaisi jo itsessään osan markkinoinnista.

Pohdin sanoja, kuten lapsi, ipana, vekara, pirpana, muksu ja mukula. Näistä sekä muksu että mukula olivat sellaisia, joihin saisi helposti yhdistettyä ukulelen: mukulele tai muksulele. Ensin ihastuin mukuleleen ja pohdinkin pitkään sen käyttöä kirjan nimenä. Internethaulla paljastui kuitenkin, että Suomessa on jo eräs lastenmusiikkiyhtye, joka nimessään käyttää samaa sanaa. Tästä johtuen, siirryin vaihtoehtoon muksulele. Aluksi nimi tuntui korostavan liikaakin sitä, että kirja on suunnattu lapsille. Toisaalta se on hyvä, koska näin kohderyhmä tehdään selväksi heti kättelyssä. Mietin kuitenkin, miten kirjaa käyttävät lapset suhtautuisivat nimeen – olisiko se liian lapsellinen?

Kyselin mielipidettä näiden kahden nimen välillä monilta tahoilta; kollegoilta, koulukavereilta ja perheenjäseniltä. Viikon pohdiskelun ja hyvin yhteneväisten mielipiteiden saattelemana alkoi vahvasti tuntua siltä, että tässä on oikea nimi kirjalleni. Muksulele – ukulelen alkeita muksuille.

#### 5.4.2 Mainostaminen

Heti, kun kirjan nimi oli selvillä, alkoivat asiat mainostamisen suhteen edetä. Olin jo aiemmin sopinut erään tuttavani kanssa, että palkkaan hänet tekemään kirjalle nettisivut, joiden kautta myös tilaaminen tulisi tulevaisuudessa tapahtumaan. Nimen myötä myös domain, eli nettisivun osoite, oli selvä. Ostin palveluntarjoajalta domainin osoitteelle muksulele.fi ja näin nettisivut saatiin alulle. Samaan aikaan ryhdyin itse tekemään facebook-sivuja, joiden kautta pystyisin jouhevasti mainostamaan kirjaa muskariopettajien ja lastenmusiikista kiinnostuneiden facebook-ryhmissä.

Julkaisin varsinaiset nettisivut ja facebook-sivut samaan aikaan, eräänä maaliskuisena perjantaina. Päädyin laittamaan nettisivujen tilauslomakkeen heti toimintaan, jotta sen kautta olisi mahdollisuus tehdä ennakkotilauksia. Näin saisin kerättyä tärkeää tietoa siitä, kuinka paljon kirjoja olisi hyvä painattaa. Pahin mahdollinen tilanne olisi, että ensimmäinen painos loppuisi heti kesken, enkä ehtisi saada uutta painosta ulos ennen syyslukukauden alkua. Varsinkin muskariopettajille olisi tärkeää saada kirja käyttöön jo ennen syksyn ensimmäisiä tunteja.

Facebookissa ostin sivustolleni mainoksen, jonka kautta Muksulele tavoittaisi tehokkaammin mahdollisia kiinnostuneita. Sivusto keräsi jo lyhyessä ajassa yli 200 seuraajaa, joista parin viikon sisällä jo 30 oli tehnyt ennakkotilauksen. Facebook-mainostamisen lisäksi tärkeänä mainoskanavanani on Varhaisiän musiikinopettajat ry. Heidän kauttaan on mahdollisuus tavoittaa muskariopettajia ympäri Suomen. VaMo ry järjesti lauantaina 25.3.2017 kevätseminaarin, johon varasin Muksulelille esitepaikan. Valitettavasti seminaarin kaukaisesta sijainnista sekä aikataulukiireistäni johtuen en pystynyt itse olemaan tilaisuudessa paikalla, mutta näin sain varmistettua, että kaikki osallistujat saivat Muksulelen esitteen matkaansa. VaMo ry julkaisee myös lehteä nimeltä Pikku-trilli, johon sain Muksulelen esittelyyn. Pikku-trillin kevätnumero julkaistaan aina toukokuussa, joten kirja ei ollut vielä painovalmiina tämän lehtimainoksen ilmestyessä, mutta onneksi se ei ollut esteenä asian järjestämiselle.

#### 5.4.3 Mitä seuraavaksi?

Tämän opinnäytteen valmistuessa on kirjan julkaisuprosessista jäljellä vielä kriittisimmät vaiheet. Taitto, painatus ja julkaisu. Tähän asti olen tehnyt kirjaa tavallisella teks-

tinkäsittelyohjelmalla, josta sen saa ulos pdf-muodossa. Lopullisen taiton teen kuitenkin siihen tarkoitettulla ohjelmistolla. Koska uuden ohjelmiston opetteleminen vie aina aikansa, päätin suosiolla jättää sen vaiheen tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Taittoprosessi itsessään tuskin on enää hirveän vaativa, koska kirjasta on jo olemassa toisella ohjelmalla tehty näköisteos.

Painatusta varten olen jo pohtinut kirjan lopullista ulkoasua. Kooltaan kirjasta tulee hieman A4-paperia pienempi, jotta se on lastenkin näppärä käyttää. Jotta värityskuvien värittäminen onnistuu ja sivut kestävät hieman kovakouraisempaakin käsittelyä, kirja painetaan aavistuksen tavallista paksummalle paperille. Kansista tulee niin sanotut pehmeät kannet, eli ne ovat paksua pahvia. Näillä määreillä olen jo laskenut hinta-arvioita muutaman painotalon nettilaskureilla, vielä pitäisi pyytää viralliset tarjouspyynnöt, ennen kuin teen valintani painopaikan suhteen.

Muksulele lähtee painoon kesäkuun aikana ja, riippuen toimitusajasta, julkaistaan heinäkuussa. Sen jälkeen lähestyn mainoksilla muun muassa lähikuntien päiväkoteja ja tarjoan Muksulele-koulutusta heille. Myös VaMo ry:n kanssa on sovittu elokuulle koulutuspäivä, jota he markkinoivat lähialueen jäsenille. Toivon tämän kaltaisten yhteistöiden kautta saavani myytyä kirjaa ja levitettyä sanaa sen olemassaolosta myös ns. puskaradion kautta. Sähköistä mainostamista jatkan facebookissa.



## 6 Pohdinta

Musiikkioppilaitoksissa harrastustoiminnan luonteessa tapahtuu suuri muutos muskarin leikkiryhmistä soittotunneille siirryttäessä. Yhtäkkiä tutkintovaatimukset luovat harrastamiseen lisää paineita, eikä pelkkä leikinomaisuus enää kannata pitkälle. Instrumenttiryhmät ovatkin tässä siirtymässä mielestäni avainasemassa. Tunneilla säilyy vielä lapselle tuttu ryhmäympäristö ja soittamiseen keskittymistä katkaisevat laululeikit ja musiikkiliikuntahetket. Samalla soittaminen on kuitenkin jo tavoitteellista ja tunneilta tulevat soittoläksyt harjaannuttavat lasta ottamaan vastuuta omasta etenemisestään. Instrumenttiryhmien tasoittaessa polkua muskarista varsinaisille soittotunneille, uskoisin siirtymän olevan lapselle huomattavasti helpompi. Mahdollisimman monipuolisen ja tasokkaan soitinryhmätarjonnan voidaan siis katsoa olevan hyväksi koko musiikkiopistolle. Soitinryhmiä perustaessa opettajia auttaa, jos olemassa on jo valmiita materiaaleja kyseisille instrumenteille. Toivonkin tämän työni olevan avuksi kaikille ukulelesta kiinnostuneille muskariopettajille.

”Laulujen tekeminen on ammateista paras; niiden laulaminen toiseksi paras.”  
(Hilaire Belloc)

Kun vuonna 2014 aloin laatia omia lauluja ukuleleryhmälleni, en olisi koskaan uskonut, mihin tämä projekti vielä johtaa. Matka on ollut todella antoisa. Muskariopettajan ammatti-identiteettini on edelleen muovautumassa, säveltäjäksi en osaa kutsua itseäni vieläkään, mutta lauluntekijä-nimitys tuntuu alkavan jo istua. Tämän prosessin aikana olen oppinut paljon uutta ukulelensoiton opettamisesta, lastenlaulujen säveltämisestä, nuotinkirjoitusohjelman käytöstä ja monesta muusta.

Pitämäni päiväkotikoulutukset toivat omalta osaltaan minulle aivan uusia työkokemuksia. Aikuisten kanssa toimiminen tuntui virkistävältä, kun oma työarki on tähän asti keskittynyt vain alle 8-vuotiaisiin. Omaa opettajuuttaan joutui myös pohtimaan ja jalostamaan, kun opetustilanteessa ei voikaan olla pelkästään tuttujen ja hyväksi havaittujen toimintatapojen varassa. Oletettavasti aikuisryhmässä opetushetken aloittaminen tiedustelemalla, onko keneltäkään lähtenyt viime näkemän jälkeen hampaita, ei saa aikaan aivan yhtä innokasta vastausvyöryä kuin eskari-ikäisten ryhmässä.

Olen erittäin tyytyväinen Muksulele-kirjan lopputulokseen. Siskoni Liina Marttilan piirtämät ihanat värityskuvat yhdessä laulujeni kanssa luovat mielestäni hyvän kokonaisuuden, jonka uskon innostavan vielä monia ukulelensoittajia. Kirjan sisältö on hiottu toimivaksi ja kattavaksi paketiksi, joka tarjoaa kaiken tarvittavan ainakin yhden lukuvuoden opetukseen. Monet palautekierrokset Fionan kanssa sekä päiväkotien henkilökunnan reaktiot ja kommentit ovat auttaneet suuresti lopullisen ulkoasun ja sisällön viimeistelyyn.

Olen aina ollut sitä mieltä, että itsensä kehittäminen on resepti onnelliseen elämään. Vanhan sanonnankin mukaan vierivä kivi ei sammaloidu. Aion ottaa tulevaisuudessakin vastaan uusia haasteita sekä kehittää työtäni ja opetusmetodejani. Näin koen parhaiten pitäväni huolta omasta opettajuudestani. Olen varma, että tällaisella itsensä kehittämällä on suuri vaikutus sekä omaan työssäjaksamiseen että sitä kautta myös oppilaisiin. Mitä enemmän opettaja pitää omasta alastaan ja suhtautuu siihen intohimolla, sitä paremmin innostus tarttuu opetettaviin.

Yhtenä tulevaisuuden haasteena on varmastikin Muksulele-brändin, toiminimen pyörittämisen ja opetustyön yhdistäminen. Toivon saavani tehdä näitä kaikkia sopivassa määrin. Koulutuksien pitäminen, kirjan markkinointi ja muu opetustyön ulkopuolinen toiminta tuovat kaivattua vaihtelua arkeen – haasteena onkin todennäköisesti kaiken koordinoiminen niin, ettei työmäärä pääse uuvuttamaan. Lisäksi uskon, että lastenlauluja syntyy kynästäni vielä jatkossakin, joten Muksulelille saattaa hyvinkin syntyä vielä joskus jatko-osa. Joko lisää lauluja alkeissoittoon tai seuraavan tason kirja esimerkiksi alakoulujen käyttöön, kuka tietää.

Tätä kirjoittaessani on loppumassa jo kolmas lukuvuosi ukuleleryhmien opettajana. Tänäkin keväänä kaksi ryhmää esittää kevätkonsertissa omia laulujani. Lukuvuosiin on mahtunut paljon mainioita hetkiä; vuorovaikutuksessa ovat jalostuneet sekä minun kappaleeni, että lasten soittotaito. Kaikki ovat oppineet toisiltaan, kuten hyvässä opetustilanteessa kuuluukin. Projekti kuitenkin jatkuu, vaikka tämä kirja onkin saatu valmiiksi. Hyvä opettaja kun ei ole koskaan valmis.

## Lähteet

Giebelhausen, Robin 2016. So, You're Thinking About Starting a Ukulele Program? National Association for Music Education, 29 (3), 38-41.

Hongisto-Åberg, Marja; Lindeberg-Piiroinen, Anne & Mäkinen, Leena 2001. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Helsinki: F-Kustannus Oy.

Huotilainen, Minna 2009. Musiikillinen vuorovaikutus ja oppiminen sikiö- ja vauva-aikana. Louhivuori, Jukka; Paananen, Pirkko & Väkevä, Lauri (toim.): Musiikkikasvatus - Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Suomen Musiikkikasvatusseura - FISME ry. 121-129.

Ikonen, Oiva 2000. Oppimisvalmiudet ja opetus. Jyväskylä: PS-kustannus.  
Jacobson, Marion 2015. The Rise and Fall (and Rise) of the Ukulele. The Atlantic. Luettavissa osoitteessa:  
<http://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2015/01/though-it-be-little-the-rise-of-the-ukulele/384453/> (28.12.2016).

Julkunen, Arto & Rantanen, Markus 2016. Suuri ukulelekirja. Keuruu: Aviador Kustannus.

Kaikkonen, Markku; Ollaranta, Ritva & Piispanen, Ulla 2014. Olin kantele. Keuruu: Ota-va.

Kimball, Kathleen (toim.) 1997. Musiikinystävän sitaattikirja. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Koppinen, Mari 2014. Suomi elää ukulelehuumassa - brittiläiselle ukuleleorkesterille lisäkonsertti Savoyhin. Helsingin sanomat. Luettavissa osoitteessa:  
<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1418784314870> (4.11.2016).

Koppinen, Mari 2017. Ukulele on syrjäyttämässä nokkahuilun Suomen kouluissa – 15 syytä siihen, miksi ukulele on kuumista kuumin soitin. Helsingin sanomat. Luettavissa osoitteessa: <http://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005057173.html> (20.2.2017).

Kruse, Nathan B. 2013. Without U, it's just kulele: Expressions of leisure and 'ohana in an intergenerational ukulele club. International Journal of Community Music, 6 (2), 153-167.

MacDonald, Raymond; Kreutz, Gunter & Mitchell, Laura 2012. What is Music, Health and Wellbeing and Why is it Important? MacDonald, Raymond; Kreutz, Gunter & Mitchell, Laura (toim.): Music, Health & Wellbeing. New York: Oxford University Press Inc. 3-11.

Niemi, Liisa 2016. Töölön kirjasto aukeaa pitkän remontin jälkeen - esillä vähemmän kirjoja, lainattavana jopa ukulele ja kantele. Helsingin sanomat. Luettavissa osoitteessa: <http://www.hs.fi/kaupunki/a1471322607025> (4.11.2016).

Partti, Heidi & Ahola, Anu 2016. Säveltäjyyden jäljillä. Helsinki: Unigrafia Oy Yliopistopaino.

Räihälä, Osmo Tapio 2002. Miksi en tiedä, vaikka tiedän etten tiedä. Hako, Pekka (toim.): Minä, säveltäjä 1. Helsinki: Summa. 194-205.

Räisänen, Tomi 2002. Torvinen, Juha & Tuovinen, Petri (toim.): Minä, säveltäjä 2. Helsinki: Summa. 229-239.

Sopanen, Satu & Piispanen, Ulla 2015. Vivo pikkukantele. Keuruu: Otava.

Tharmaratnam, Fiona & Wilkus, Andrzej 2005. Vivo kitara. Keuruu: Otava.

The History of the Ukulele Orchestra of Great Britain. 2016. The Ukulele Orchestra of Great Britain. Luettavissa osoitteessa:

<http://www.ukuleleorchestra.com/index.php/history-of-the-ukes> (4.11.2016).

Uusikylä, Kari 2000. Voiko luovuutta opettaa? Kansanen, Pertti & Uusikylä, Kari (toim.): Luovuutta, motivaatiota ja tunteita - Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: PS-Kustannus. 42-55.

Valli, Raine & Perkkilä, Päivi 2015. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-Kustannus. 109-120.

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36. Luettavissa osoitteessa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Vastamäki, Jaana 2015. Kyselylomaketutkimus: tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-Kustannus. 121-132.

Wade-Matthews, Max 2003. Musical Instruments. Lontoo: Lorenz books.

Wallop, Harry 2011. Ukuleles back in fashion as comedy instrument sales grow. The Telegraph. Luettavissa osoitteessa: <http://www.telegraph.co.uk/culture/music/music-news/8546077/Ukuleles-back-in-fashion-as-comedy-instrument-sales-grow.html> (28.12.2016).

## Kysely päiväkotihenkilökunnalle

### Ukulelen käyttö päiväkodeissa

Kysely Riihimäen päiväkotihenkilökunnalle

\*Pakollinen

1. Missä päiväkodissa olet töissä? \*

\_\_\_\_\_

2. Säestätkö omaa tai lasten laulua työssäsi? \*

*Merkitse vain yksi soikio.*

Kyllä

En

3. Jos vastasit kyllä, mitä soitinta käytät säestyssoittimena? Voit valita myös monta sopivaa vaihtoehtoa.

*Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.*

Kitara

Piano

Kantele

Muu: \_\_\_\_\_

4. Opetatko työssäsi kanteleen tai muun melodiainstrumentin soittoa 5-6-vuotiaille päiväkotilaisille? \*

*Merkitse vain yksi soikio.*

Kyllä

Ei

### Ukulele tutuksi!

---

Ukulele on nelikielinen pieni kitara, jota soitetaan tavallisen kitaran tapaan.

Se on helppo ja nopea omaksua ja säestyssoittimena peittoaa kanteleen sointuvalikoimallaan! Pienen kokonsa ansiosta sopraanoukulele soveltuu hyvin myös lasten soitettavaksi.

5. Oletko käyttänyt ukulelea työssäsi? \*

*Merkitse vain yksi soikio.*

Kyllä, useasti

Kyllä, joskus

En koskaan

6. Olisitko kiinnostunut osallistumaan ukulelekoulutukseen? \*

*Merkitse vain yksi soikio.*

Kyllä

Ei

7. **Säestäisitkö päiväkodin lauluhetkiä ukulelella, jos saisit siihen koulutusta? \***

*Merkitse vain yksi soikio.*

- Kyllä, ehdottomasti  
 Voisin ainakin harkita asiaa  
 En usko

8. **Jotta käyttäisit ukulelea säestyssoittimena, millaista apua kaipaisit? Voit valita monta vaihtoehtoa.**

*Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.*

- Soitonopetusta, jotta hallitsisin tarvittavat soinnut  
 Uusia lastenlauluja, jotka soveltuvat ukulelella säestettäväksi  
 Ukuleleja päiväkodille  
 Kannustusta työkavereilta  
 Muu: \_\_\_\_\_

9. **Olisitko kiinnostunut opettamaan ukulelen alkeita 5-6-vuotiaille päiväkotilaisille? \***

*Merkitse vain yksi soikio.*

- Kyllä  
 En

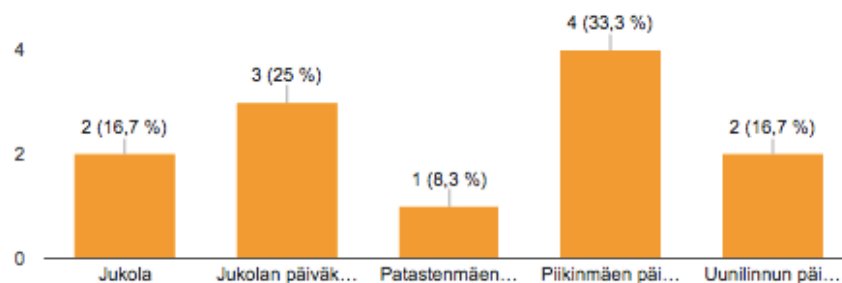
10. **Jotta voisit opettaa ukulelen alkeita, millaista apua kaipaisit? Voit valita monta sopivaa vaihtoehtoa.**

*Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.*

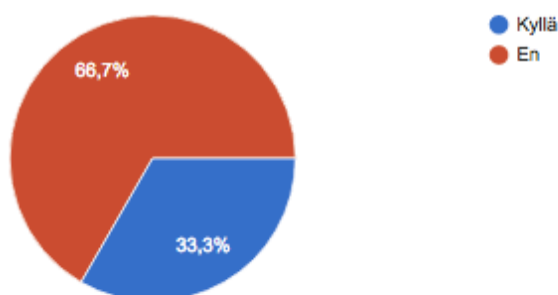
- Soitonopetusta, jotta hallitsisin itse opettavan asian  
 Pedagogisia vinkkejä, kuinka edetä lasten kanssa  
 Uusia lastenlauluja, jotka soveltuvat lasten itse säestettäväksi  
 Ukuleleja päiväkodille  
 Muu: \_\_\_\_\_

## Kyselyvastaukset

Missä päiväkodissa olet töissä? (12 vastausta)

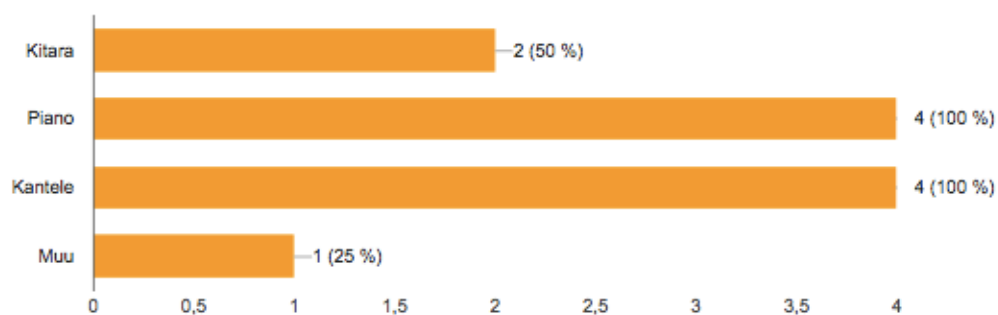


Säestätkö omaa tai lasten laulua työssäsi? (12 vastausta)



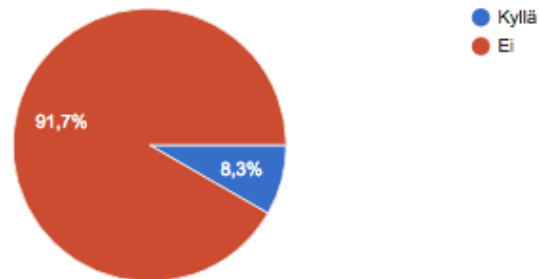
Jos vastasit kyllä, mitä soitinta käytät säestyssoittimena? Voit valita myös monta sopivaa vaihtoehtoa.

(4 vastausta)

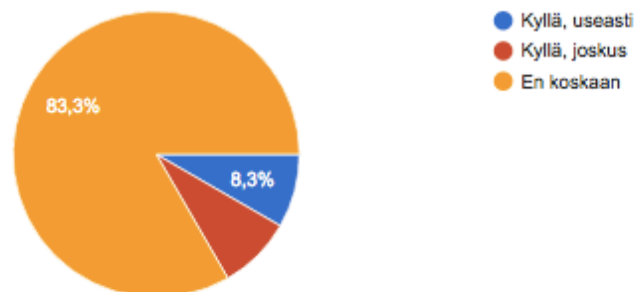


Opetatko työssäsi kanteleen tai muun melodiainstrumentin soittoa 5-6-vuotiaille päiväkotilaisille?

(12 vastausta)



Oletko käyttänyt ukulelea työssäsi? (12 vastausta)

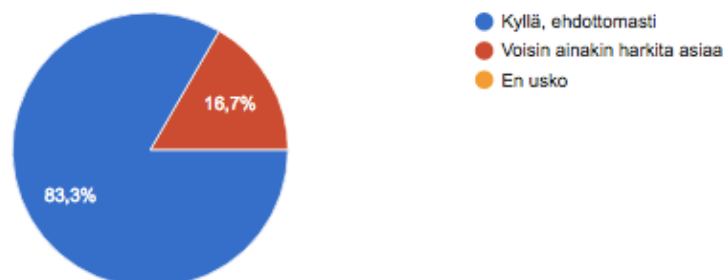


Olisitko kiinnostunut osallistumaan ukulelekoulutukseen? (12 vastausta)



Säestäisitkö päiväkodin lauluhetkiä ukulelella, jos saisit siihen koulutusta?

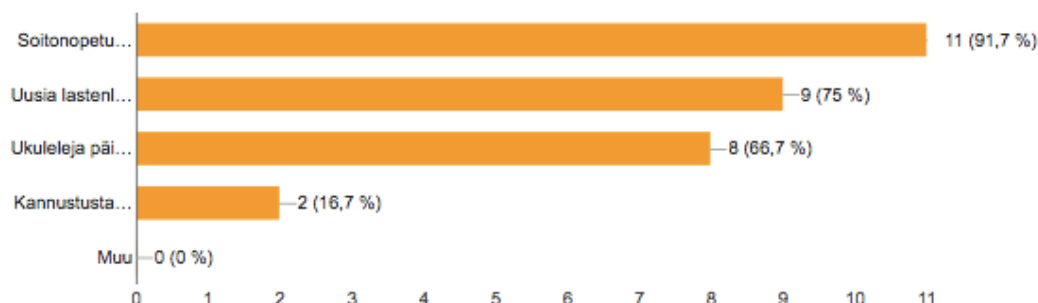
(12 vastausta)





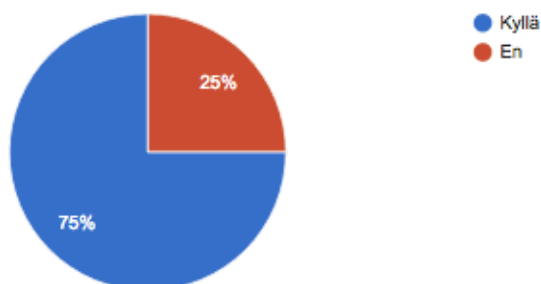
### Jotta käyttäisit ukulelea säestyssoittimena, millaista apua kaipaisit? Voit valita monta vaihtoehtoa.

(12 vastausta)



### Olisitko kiinnostunut opettamaan ukulelen alkeita 5-6-vuotiaille päiväkotilaisille?

(12 vastausta)



### Jotta voisit opettaa ukulelen alkeita, millaista apua kaipaisit? Voit valita monta sopivaa vaihtoehtoa.

(11 vastausta)

